

ZAKLJUČNA PROJEKTNA NALOGA

TJAŠA HORJAK



UNIVERZA NA PRIMORSKEM  
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

Zaključna projektna naloga

SESTAVA IN ANALIZA LETNEGA  
POROČILA

Tjaša Horjak

## **POVZETEK**

Zaključna projektna naloga obravnava sestavo in analizo letnega poročila podjetja SLOLES, d.o.o. Prvi del naloge je teoretičen in opisuje zgodovino računovodstva, prav tako so predstavljene tudi posamezne gospodarske kategorije, ki jih računovodstvo spremlja in proučuje. Naloga zajema tudi temeljne računovodske izkaze, razlago računovodskega analiziranja z različnimi metodami ter pojasnjuje tako analizo učinkovitosti in uspešnosti poslovanja kot tudi analizo sredstev in obveznosti do virov sredstev. Drugi del naloge, ki je praktičen, pa povzema predstavitev obravnavanega podjetja ter njegove računovodske izkaze za leti 2009 in 2010. V nalogi je opravljena tudi analiza z različnimi kazalniki poslovanja.

*Ključne besede:* računovodstvo, letno poročilo, poslovno poročilo, računovodsko poročilo, temeljni računovodski izkazi, bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, računovodska analiza, kazalniki poslovanja.

## **SUMMARY**

The final project paper deals with composition and analysis of annual report of SLOLES, company. The first half is theoretical, and describes a brief history of accounting, also sets out the specific economic categories, which are monitored and taught accounting. The task also covers the basic financial statements, accounting interpretation by different methods of analyzing and explaining to analyze the efficiency and performance as well as an analysis of assets and liabilities. The second part of the task that summarizes the practical demonstration of the company and its financial statements for the years 2009 and 2010. In the task analysis is also performed by various bussiness ratios.

*Key words:* accounting, annual report, bussiness report, accounting report, basic financial statements, balance sheet, profit and loss account, accounting analysis, bussiness ratios.

UDK: 657(043.2)



## VSEBINA

<b>1</b>	<b>Uvod.....</b>	<b>1</b>
1.1	Opredelitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč.....	1
1.2	Namen in cilji diplomskega dela .....	1
1.3	Metode za doseganje ciljev diplomskega dela.....	1
1.4	Predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema .....	1
1.5	Vsebina diplomskega dela .....	2
<b>2</b>	<b>Računovodstvo.....</b>	<b>3</b>
2.1	Pojem računovodstva.....	3
2.2	Razvoj računovodstva skozi čas .....	3
2.3	Sestavine računovodstva.....	4
2.3.1	Knjigovodstvo.....	5
2.3.2	Računovodsko predračunavanje .....	6
2.3.3	Računovodsko nadziranje .....	6
2.3.4	Računovodsko analiziranje .....	8
2.4	Gospodarske kategorije, ki jih računovodstvo spremlja in proučuje.....	8
2.4.1	Stroški.....	8
2.4.2	Odhodki.....	11
2.4.3	Prihodki.....	13
2.4.4	Poslovni izid.....	14
2.4.5	Sredstva.....	15
2.4.6	Obveznosti do virov sredstev.....	16
<b>3</b>	<b>Temeljni računovodski izkazi .....</b>	<b>19</b>
3.1	Bilanca stanja.....	19
3.2	Izkaz poslovnega izida.....	21
3.3	Izkaz denarnih tokov.....	23
3.3.1	Izkaz denarnih tokov po neposredni metodi .....	24
3.3.2	Izkaz denarnih tokov po posredni metodi.....	24
3.4	Izkaz gibanja kapitala .....	25

<b>4</b>	<b>Računovodsko analiziranje poslovanja</b> .....	<b>26</b>
4.1	Metode računovodskega analiziranja.....	26
4.2	Analiziranje učinkovitosti in uspešnosti poslovanja.....	27
4.3	Analiziranje sredstev in obveznosti do virov sredstev .....	28
<b>5</b>	<b>Predstavitev podjetja</b> .....	<b>29</b>
<b>6</b>	<b>Računovodski izkazi podjetja</b> .....	<b>31</b>
6.1	Bilanca stanja.....	31
6.2	Izkaz poslovnega izida.....	33
<b>7</b>	<b>Računovodsko analiziranje poslovanja s kazalniki</b> .....	<b>34</b>
7.1	Kazalniki gospodarnosti .....	34
7.2	Kazalniki donosnosti .....	35
7.3	Kazalniki plačilne sposobnosti .....	35
7.4	Kazalniki stanja investiranja.....	38
7.5	Kazalniki stanja financiranja .....	39
<b>8</b>	<b>Zaključek</b> .....	<b>42</b>
	<b>Literatura</b> .....	<b>43</b>
	<b>Viri</b> .....	<b>45</b>

## TABELE

Tabela 1: Primerjava podatkov bilanc stanja na dan, 31. 12. 2009 in 31. 12. 2010.....	32
Tabela 2: Izkaza poslovnega izida za leti 2009 in 2010.....	33
Tabela 3: Gospodarnost poslovanja .....	34
Tabela 4: Donosnost kapitala .....	35
Tabela 5: Trajno in dolgoročno financiranje stalnih sredstev .....	36
Tabela 6: Kratkoročno pokritje kratkoročnih obveznosti.....	36
Tabela 7: Pospešeno pokritje kratkoročnih obveznosti.....	37
Tabela 8: Hitri koeficient .....	37
Tabela 9: Delež stalnih sredstev .....	38
Tabela 10: Delež gibljivih sredstev .....	39
Tabela 11: Tehnična opremljenost dela s sredstvi.....	39
Tabela 12: Finančna neodvisnost .....	40
Tabela 13: Delež dolgov v financiranju .....	40
Tabela 14: Časovne razmejitve v financiranju .....	41
Tabela 15: Finančni vzvod .....	41



## KRAJŠAVE

AČR	aktivne časovne razmejitve
DDV	davek na dodano vrednost
EUR	evro
fin. odh.	finančni odhodki
fin. prih.	finančni prihodki
neopredmet. sred.	neopredmetena sredstva
PČR	pasivne časovne razmejitve
PI	poslovni izid
SRS	Slovenski računovodski standardi
ZGD-1	Zakon o gospodarskih družbah-1

# **1 UVOD**

## **1.1 Opredelitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč**

Bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz denarnih tokov ter izkaz gibanja kapitala so temeljni računovodski izkazi. Bilanca stanja prikazuje stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev v podjetju na določen dan. Izkaz poslovnega izida pa prikazuje prihodke in odhodke podjetja v nekem obračunskem obdobju ter razliko med njimi, to je poslovni izid. Izkaz denarnih tokov prikazuje pritoke in odtoke v obračunskem obdobju, izkaz gibanja kapitala pa spremembe vrednosti kapitala v obračunskem obdobju.

Letno poročilo je zapis, ki prikazuje celotno poslovanje podjetja za neko poslovno leto. Njegovo vsebino, obliko in rok sestave določa Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD-1). Glede na vsebino je letno poročilo sestavljeno iz računovodskega in poslovnega poročila. Računovodsko poročilo posameznega leta sestavljajo računovodski izkazi in njihova pojasnila. Ti računovodski izkazi prikazujejo podatke o premoženjskem in finančnem stanju podjetja in o njegovi poslovni uspešnosti.

## **1.2 Namen in cilji diplomskega dela**

Namen zaključne projektne naloge je prikazati sestavo letnega poročila podjetja in podatke o temeljnih računovodskih izkazih. Cilj zaključne projektne naloge pa je analizirati temeljne računovodske izkaze izbranega podjetja z uporabo metode računovodske analize poslovanja s kazalniki.

## **1.3 Metode za doseganje ciljev diplomskega dela**

V zaključni projektni nalogi je uporabljena metoda zbiranja podatkov z intervjujem, in sicer je instrument raziskovanja nestrukturiran intervju. Metoda zbiranja sekundarnih podatkov temelji na študiju literature s področja gospodarskih družb, letnih poročil in računovodskih izkazov. Z metodo kvantitativne analize podatkov bomo zbrane podatke analizirali s kazalniki poslovanja. Temelj metode dela je povezovanje teoretičnih izhodišč s praktičnim primerom.

## **1.4 Predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema**

Najpomembnejša predpostavka je, da računovodski izkazi proučevanega podjetja kažejo resnično, oziroma objektivno sliko o njegovem poslovanju v proučevanem obdobju in da ne vsebujejo pomembnih napak. Pri izdelavi praktičnega dela naloge sta uporabljeni letni poročili obravnavanega podjetja za leto 2009 in 2010. Vsi podatki so tudi javno objavljeni.

## **1.5 Vsebina diplomskega dela**

Zaključna projektna naloga je sestavljena iz devetih poglavij. Za uvodom je drugo poglavje, ki je namenjeno zgodovini računovodstva, opredelitvi računovodstva in njegovih sestavin, oziroma funkcij ter posameznim gospodarskim kategorijam, ki jih računovodstvo spremlja in proučuje. V tretjem poglavju obravnavamo temeljne računovodske izkaze; bilanco stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz denarnih tokov ter izkaz gibanja kapitala. Četrto poglavje zajema kratko predstavitev računovodskega analiziranja z opisom posameznih metod računovodskega analiziranja poslovanja kot tudi analizo učinkovitosti in uspešnosti poslovanja ter analizo sredstev in obveznosti do virov sredstev.

S petim poglavjem pa se začneja praktični del naloge, kjer je najprej na kratko predstavljeno obravnavano podjetje SLOLES, d.o.o. V šestem poglavju obravnavamo računovodske izkaze podjetja, v sedmem poglavju pa je opravljena analiza z različnimi kazalniki poslovanja. Zaključek naloge povzema pomembnejše ugotovitve analiz.

## **2 RAČUNOVODSTVO**

### **2.1 Pojem računovodstva**

Poslovni sistem je smiselno omejena celota med seboj povezanih sestavin, ki omogočajo poslovni proces oziroma postopek in imajo ena na drugo takšen ali drugačen vpliv. Glede na področje delovanja pri poslovnem sistemu ločimo med različnimi organizacijskimi oblikami (podjetja, zavodi, ipd.). Kljub raznolikosti pa je vsem poslovnim sistemom skupna organizacija ter vodenje ljudi, prav tako je njihova prihodnost »neznana« zaradi vpliva okolja in drugih podsistemov.

Osrednji del informacijskega sistema sestavlja računovodski informacijski sistem ali na kratko računovodstvo, medtem ko so njegov ostali del neračunovodski informacijski sistemi (Hočevar, Igljučar in Zaman 2004, 14).

Dandanes je mogoče zaslediti mnoge, med seboj raznolike opredelitve računovodstva. Še vedno pa si je večina avtorjev s področja računovodstva precej enotna in zagovarjajo dejstvo, da je računovodstvo temeljna informacijska dejavnost vrednostnega oziroma denarnega spremljanja (razvidovanja) in proučevanja (presojanja) poslovnih procesov (dogodkov) in stanj, ki so povezani s poslovanjem nekega poslovnega sistema.

Z vidika celotnega računovodstva ločimo več vrst računovodstev. Mednje uvrščamo stroškovno in finančno računovodstvo. Poleg omenjenih vrst pa poznamo še poslovodno računovodstvo.

Stroškovno računovodstvo je povezano s poslovanjem znotraj samega poslovnega sistema, finančno računovodstvo pa spremlja in proučuje predvsem poslovanje poslovnega sistema z drugimi. Poleg finančnega in stroškovnega računovodstva poznamo še poslovodno računovodstvo, ki prevzema informacije od stroškovnega in finančnega računovodstva ter jih preoblikuje in nadgrajuje za potrebe notranjega odločanja v poslovnem sistemu (Zaman, Hočevar in Igljučar 2007, 34).

### **2.2 Razvoj računovodstva skozi čas**

Računovodstvo ima precej dolgo in pestro zgodovino. Kot ugotavlja Mayr (2007, 19) se je skozi čas pomen računovodstva razvijal vzporedno z družbo in civilizacijo. Tako se je od zasnove knjigovodstva razširilo vse do sodobnega pojmovanja računovodstva.

Začetki računovodstva glede na trditve mnogih avtorjev segajo v leto 3600 pr. n. št., v čas Babilona. Takrat so bili to predvsem zapisi o menjalnih dobrinah in različnih dogodkih. Prav tako je podobne zapise moč najti tudi pri starih Grkih, Rimljanih in Egipčanih. Iz te

najstarejše evidence poslovnih dogodkov se je kasneje razvilo knjigovodstvo, takrat pa je bila namenjena zapisovanju nakupov, prodaje, izplačil in dolgov.

Računovodstvo se je hitro razvijalo v srednjem veku, saj se je v tistem času razvila trgovina med Vzhodom in italijanskimi mesti. Kot zatrjujejo nekateri avtorji so nekje v 12. in 13. stoletju italijanski trgovci izumili metodo dvostavnega knjigovodstva. Omenjena metoda se je ohranila vse do danes. Vse bolj razvita trgovina in z njo natančnejše informacije ter tveganje, so bili povod za prvo tiskano razpravo o dvostavnem knjigovodstvu »Summa de aritmetica, geometria, proportioni et proportionalita«, ki jo je v letu 1494 napisal Luca Pacioli, italijanski matematik. Omenjeni zbornik je bil podlaga za razvoj modernega računovodstva.

V 18. in 19. stoletju je po trditvah Igličarja in Hočevarja (1997, 18) industrijska revolucija v Evropi prinesla družbene spremembe, saj je ročno proizvodnjo zamenjala strojna. Tako za knjigovodsko evidenco ni bil več cilj zgolj zagotavljanje najboljše naložbe kapitala, ampak postati pomembna tudi za upravljanje podjetij. Posledično se je razvilo stroškovno knjigovodstvo.

Po besedah Melavca in Milosta (2003, 14) se v 19. in 20. stoletju v Evropi prične ustanavljanje visokih šol. Le-te so bile povod za znanstveni začetek obravnavanja gospodarskih enot, podrobneje poslovnih sistemov. Posebej pomembna imena tistega obdobja, ki so se ukvarjala predvsem z osnovnimi računovodskimi vprašanji ter z vprašanji bilanciranja gospodarskih kategorij, so Eugen Schmalenbach, Fritz Schmidt, Eric Kosiol in Le Coutre.

Za obstoj in razvoj podjetij v 20. stoletju postane trg še bolj pomemben. Vzrok za to je razvoj računovodskega predračunavanja, analiziranja in nadziranja. Kot zatrjujeta Melavc in Milost (2003, 14) je za velik razmah v računovodstvu ob koncu 2. svetovne vojne bil zaslužen Erich Guttenberg, sledijo mu še nekateri drugi, kot so Edmund Heinen, Haus Ulrich in Werner Kirsch. Kasneje pa pridobiva na pomembnosti ameriška računovodska šola. K razvoju računovodstva ter k razsežnosti računovodske vede je s svojimi literarnimi deli prispeval tudi Ivan Turk.

### **2.3 Sestavine računovodstva**

Na osnovi informacijskih funkcij informacijskega sistema: obravnavanje podatkov o preteklosti, o prihodnosti, nadziranje obravnavanja podatkov ter analiziranje podatkov, je računovodstvo prevzelo del le-teh. Računovodstvo je tako po trditvah Mayrja (2007, 20) sestavljeno iz naslednjih računovodskih funkcij:

- knjigovodstvo,
- računovodsko predračunavanje (načrtovanje),
- računovodsko nadziranje,

- računovodsko analiziranje.

Po trditvah Jezernikove (2006, 13) so zgoraj omenjene računovodske funkcije sestavine računovodstva tudi po opredelitvi dr. Ivana Turka. Da je računovodstvo razčlenjeno na zgoraj že omenjene funkcije, so poklicne organizacije računovodskih strokovnjakov sprejele Kodeks računovodskih načel v letu 1972.

### **2.3.1 Knjigovodstvo**

Kot zatrjuje Robnikova (2008, 11) je knjigovodstvo ena izmed glavnih sestavin računovodstva, ki spremlja dejavnost poslovnega sistema ter prikazuje vrednostno izražene podatke o nastalih dogodkih v poslovanju, torej vrednost premoženja podjetja ter njegovo uspešnost. Za knjigovodstvo so pomembni podatki o že nastalih poslovnih dogodkih, procesih in stanjih.

Knjigovodstvo je prva računovodska funkcija. Njena naloga je vrednostno spremljanje preteklega poslovanja podjetja, evidentiranje vseh tistih poslovnih dogodkov, ki imajo vpliv na stanje sredstev, obveznosti do virov sredstev ter na uspešnost poslovanja poslovnega sistema. Evidentiranje poslovanja zajema: zbiranje, urejanje, obdelovanje ter prikaz podatkov o poslovnih procesih in stanjih.

Knjigovodski proces je razdeljen na stopnje. V knjigovodski proces uvrščamo poslovni dogodek, knjigovodsko listino, poslovno knjigo in poročilo. Vendar pa je knjigovodski proces kot krožni proces, saj se le-ta venomer ponavlja.

Prva stopnja knjigovodskega procesa je poslovni dogodek. Poslovni dogodek je vsako poslovno dogajanje, ki vpliva na spremembo gospodarskih kategorij, ki jih spremljamo v knjigovodstvu. Poslovni dogodek v knjigovodskem smislu je torej tista poslovna sprememba, ki povzroči spremembo sredstev, obveznosti do virov sredstev, stroškov, odhodkov in prihodkov. Poslovni dogodki so vsebinsko zelo raznovrstni, njihova skupna značilnost pa je, da poslovni dogodek vpliva na spremembo vsaj dveh gospodarskih kategorij.

Knjigovodstvo je formalna sestavina računovodstva, kar se kaže v dejstvu, da mora biti vsak poslovni dogodek zapisan (dokumentiran) v knjigovodski listini. Knjigovodska lista je pisno pričevanje o nastanku poslovnega dogodka ter služi kot podlaga za kontroliranje poslovnega dogodka, za vnašanje knjigovodskih podatkov v poslovne knjige in za nadzorovanje poslovnega dogodka, ki ga izpričuje. Knjigovodske listine so lahko na papirju ali v obliki elektronskih zapisov.

Ob množici raznovrstnih poslovnih dogodkov in knjigovodskih listin, ki pri tem nastajajo, je sistematično in urejeno spremljanje podatkov ter njihovo posredovanje posameznim uporabnikom zgolj iz knjigovodskih listin praktično nemogoče. Zato v knjigovodstvu podatke

iz knjigovodskih listin prenašamo oziroma zapisujemo v poslovne knjige. Poslovne knjige imajo status izvedenega pomnilnika, saj so podatki o poslovnih dogodkih izvorno zajeti na knjigovodskih listinah, poslovnih knjigah pa so sistematično obdelani in urejeni. Pri urejanju podatkov v poslovnih knjigah so v ospredju vsebinski in časovni podatki o poslovnih dogodkih (Igličar in Hočevar 2011, 42-46).

Podatke o gospodarskih kategorijah, ki jih spremljamo oziroma so zapisani v poslovnih knjigah na zadnji stopnji knjigovodskega procesa, oblikujemo v informacije, ki jih s pomočjo knjigovodskih poročil posredujemo raznim uporabnikom. Knjigovodski proces se torej konča z izdelavo računovodskih poročil. Podatki in informacije, ki so zajeti v teh poročilih, managerjem lajšajo odločanje, ki sproža prihodnje poslovne dogodke (Igličar in Hočevar 2011, 48).

### ***2.3.2 Računovodsko predračunavanje***

Vrednostno izraženi podatki, ki jih predvidimo v prihodnjem poslovanju predstavljajo računovodsko predračunavanje oziroma načrtovanje. Z računovodskim predračunavanjem se obravnavajo vse predvidene spremembe sredstev, obveznosti do virov sredstev in uspešnosti poslovanja podjetja. Računovodsko predračunavanje ali načrtovanje opredeljuje SRS 20.

Računovodsko predračunavanje stremi k sestavljanju računovodskih predračunov, ki predstavljajo sistematična poročila in obsegajo podatke o pričakovanih poslovnih spremembah v prihodnosti. Ti podatki oziroma informacije so izraženi v denarju ali naravnih merskih enotah.

Računovodski predračuni se sestavljajo za (Robnik 2008, 13):

- poslovno celoto;
- njene sestavne dele;
- posamezne poslovne učinke;
- povezave poslovnega sistema z drugimi.

### ***2.3.3 Računovodsko nadziranje***

Računovodsko nadziranje je računovodska funkcija, ki se ukvarja s presojo pravilnosti in odpravljanjem nepravilnosti. Računovodski nadzor temelji predvsem na podatkih računovodske evidence. Cilj računovodskega nadziranja so zanesljivi računovodski obračuni, predračuni ter večja usklajenost poslovanja z notranjimi in zunanji predpisi. Računovodsko nadziranje opredeljuje SRS 28.

Robnikova (2008, 14-17) zatrjuje, da ločimo med naslednjimi vrstami računovodskega nadzora:

- kontrola,
- revizija in
- inšpekcija.

### *Kontrola*

Sprotno presojanje pravilnosti računovodskih podatkov in odpravljanje ugotovljenih nepravilnosti predstavlja računovodsko kontroliranje. Za računovodsko kontroliranje podatkov so zadolženi zaposleni v računovodstvu.

### *Revizija*

Notranje revidiranje računovodstva je kasnejše presojanje pravilnosti sistema računovodskega kontroliranja podatkov in zanesljivosti njegovega delovanja. Z notranjim revidiranjem se ukvarjajo zunaj računovodske službe, toda v istem podjetju zaposleni notranji revizorji. Notranje revidiranje je usmerjeno k preizkušanju pravilnosti pri poslovnih dogodkih, ki jih obravnava računovodstvo.

Zunanje revidiranje računovodskih izkazov je kasnejše presojanje poštenosti in resničnosti navedb v letni bilanci in izkazu poslovnega izida. S tem se ukvarjajo zunaj računovodske službe in zunaj podjetja pooblašeni revizorji. Revidiranje je predpisano v Zakonu o gospodarskih družbah, za katera podjetja je obvezno. Zunanje revidiranje računovodskih izkazov je usmerjeno k zagotavljanju zanesljivosti letnih računovodskih izkazov, na katere se pri svojih odločitvah opirajo njihovi zunanji uporabniki. S svojimi revizijskimi storitvami pooblašeni revizorji izpopolnjujejo računovodske informacije za potrebe posloводства in organov upravljanja (Robnik 2008, 16).

### *Inšpekcija*

Pri inšpekcijskem pregledu poslovanja poslovnega sistema usposobljeni davčni organi ali tako imenovani inšpektorji preverijo pravilnost podatkov v poslovnih knjigah glede pravilnega izkazovanja in plačevanja davkov.



### **2.3.4 Računovodsko analiziranje**

Računovodsko analiziranje po besedah Robnikove (2008, 17) temelji na vrednostno izraženih podatkih. Gre za dejavnost, ki se ukvarja s proučevanjem in sestavljanjem računovodskih poročil o boniteti ter predlaganjem izboljšav pri poslovnih procesih in stanjih poslovnega sistema. Računovodsko proučevanje ali analiziranje opredeljuje SRS 29.

Računovodsko analiziranje je odvisno od knjigovodstva in računovodskega predračunavanja oziroma načrtovanja, saj od njih pridobiva glavne računovodske podatke. Rezultat računovodskega analiziranja predstavlja izrazna moč računovodskih poročil, ki so povezava med računovodskimi predračuni in obračuni ter pojasnjujejo razlike med njimi.

## **2.4 Gospodarske kategorije, ki jih računovodstvo spremlja in proučuje**

Gospodarske ali ekonomske kategorije so predmet računovodskega spremljanja in proučevanja. Po trditvah Kokotec-Novakove ter nekaterih drugih avtorjev (Kokotec-Novak, Korošec in Melavc 2002, 25-26) ločimo dve vrsti gospodarskih kategorij, in sicer:

- statično opredeljene gospodarske kategorije, kamor uvrščamo sredstva in obveznosti do virov sredstev. Njihovo vrednost je možno zaznati le v določenem trenutku. Stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev se s poslovanjem načeloma spreminja iz dneva v dan;
- dinamično opredeljene gospodarske kategorije, kjer ločimo med stroški, odhodki, prihodki ter poslovnim izidom. Vrednost dinamičnih gospodarskih kategorij je računovodsko povezana z določenim obdobjem opazovanja in z uspešnostjo.

### **2.4.1 Stroški**

Po trditvah Jezernikove (2006, 41) je temelj slehernega poslovnega procesa ustvarjanje določenih poslovnih učinkov, to so: proizvodi, storitve in prodaja le-teh ob ustreznem poslovnem izidu.

Prvine poslovnega procesa so:

- delovna sredstva,
- predmeti dela,
- storitve in
- delovna sila.

Skupno vsem prvinam je, da se trošijo, kar je posledica vključevanja v poslovni proces.

Značilnosti posameznih prvin pa so:

Glede na trditve Zamanove ter nekaterih drugih avtorjev (Zaman, Hočevar in Igličar 2007, 80) *delovna sredstva*:

- svoje lastnosti prenesejo v poslovni sistem;
- ne spreminjajo oblike;
- izrabljajo se koristne lastnosti prvine;
- kot posledica fizične obrabe in staranja postane prvina sčasoma neuporabna za nadaljnjo uporabo ter preneha obstajati (kot delovno sredstvo).

Čadež in Hočevar (2008, 5) zatrjujeta, da *predmeti dela*:

- spremenijo svojo prvotno (samostojno) obliko in lastnosti;
- potroški so merljivi (ugotavljamo jih s količinami, ki so prenehale obstajati).

Kot ugotavlja Zamanova ter nekateri drugi avtorji (Zaman, Hočevar in Igličar 2007, 81) pa pri *storitvah* ločimo:

- storitve, potrošene istočasno, kot so opravljene. Gre za storitve, ki delujejo enkratno oziroma takoj. Ta vrsta storitev je potrošena takoj ob svojem nastanku. V to skupino uvrščamo prevozne storitve, storitve v zvezi s plačilnim prometom ali poštno storitve;
- storitve z delovanjem na daljši rok. V to skupino uvrščamo patente in licence, saj so le-ti povezani s poslovnim procesom v daljšem časovnem obdobju in se domnevno trošijo postopoma.

#### *Delovna sila*

Čadež in Hočevar (2008, 6) ugotavljata, da kot posledica sodelovanja ljudi pri poslovnem procesu, nastanejo potroški delovne sile, ki jih ne moremo meriti neposredno. Pri merjenju letih si lahko pomagamo z delovnim časom ter obsegom proizvodnje. Pri tem ne smemo pozabiti upoštevati zahtevnosti samega dela, njegove pomembnosti in ostalih posebnosti.

#### *Opredelitev stroškov*

Po besedah mnogih avtorjev potroški predstavljajo količine porabljenih ali obrabljenih prvin poslovnega procesa. Stroški pa so cenovni oziroma vrednostni izraz potroškov. Torej, če potroške pomnožimo z določenimi cenami ali vrednostnimi postavkami, se preko skupnega imenovalca spremenijo v stroške. Tako so stroški cenovno izraženi potroški prvin poslovnega procesa pri proučevanem poslovanju.

Iz tega pa sledi (Zaman, Hočevar in Igličar 2007, 82):

- O stroških ne moremo govoriti, če nimamo opravka s katero od prvin poslovnega procesa.
- O stroških ne moremo govoriti, kadar se katera izmed teh prvin poslovnega procesa ne troši, čeprav je prisotna pri poslovnem procesu.

- O stroških ne moremo govoriti, kadar katere od prvin poslovnega procesa ne moremo vrednostno izraziti ali kadar v zvezi z njeno pridobitvijo ne potrebujemo denarnih sredstev.
- O stroških ne moremo govoriti, kadar cenovno izraženi potroški niso smiselno povezani z nastajanjem poslovnih učinkov.

Pomembno pa je razlikovati pojem stroški in izdatki, saj jih mnogokrat enačimo. Kot nam je že iz opredelitve znano, so stroški povezani z uporabo prvin poslovnega procesa. Izdatki pa predstavljajo zmanjšanje denarnih sredstev podjetja.

V načelu poznamo (Zaman, Hočevar in Igličar 2007, 83-84):

- Stroške, ki ne temeljijo na izdatkih.
- Stroške, ki so gospodarsko povezani z izdatki. So pogostejši primer, pri čemer pa ni nujno, da do te povezave pride v istem obdobju. Načelno razlikujemo naslednje možnosti: stroški se lahko pojavijo pred izdatki, istočasno ali kasneje kot izdatki.
- Izdatke, ki ne vodijo k stroškom.

#### *Vrste stroškov*

Opredelitev stroškov nam sama po sebi nakazuje, da se stroški pojavljajo v zvezi s potroški prvin poslovnega procesa.

Strokovna podlaga, ki se uporablja pri knjigovodskem razvidovanju, obračunavanju in razkrivanju stroškov so SRS (Hojski Ilijevec 2006, 124):

- SRS 13 – stroški amortizacije,
- SRS 14 – stroški materiala in storitev,
- SRS 15 – stroški dela in stroški povračil zaposlenim in
- SRS 16 – stroški po vrstah, mestih in nosilcih.

Glede na vlogo posamezne prvine poslovnega procesa pa stroške po njihovih naravnih oziroma izvornih vrstah ločimo na:

- Stroške amortizacije, ki jih opredeljuje SRS 13. Omenjeni stroški se obračunavajo od osnovnih sredstev, usposobljenih za uporabo ter od neopredmetenih osnovnih sredstev. Amortizacija pa se ne obračunava, ko gre (Milost 2009, 30):
  - za osnovna sredstva, ki ne izgubljajo svoje vrednosti (npr. zemljišča, kulturni spomeniki);
  - za osnovna sredstva tistih skupin, ki nimajo več vrednosti;
  - za osnovna sredstva v gradnji ali izdelavi, do usposodobitve za uporabo;
  - za spodnji ustroj železniških prog, cest, letališč in podobnega;
  - za osnovna sredstva poslovnega sistema v stečajnem ali likvidacijskem postopku, če v tem času ne opravlja več gospodarske dejavnosti.

- Stroške materiala in stroške storitev v ožjem smislu, katere opredeljuje SRS 14. Stroški materiala predstavljajo cenovno izražene potroške neposrednega materiala, splošne stroške nabave, uprave in prodaje. S stroški storitev v ožjem smislu opredeljujemo stroške proizvodnih, komunalnih, obrtnih, prevoznih, poštnih ter reklamnih storitev. Med omenjene stroške uvrščamo tudi najemnine, stroške popravil, svetovanj in tudi službena potovanja.
- Stroške dela, ki jih opredeljuje SRS 15. Stroški dela vsebujejo predvsem plače, ki pripadajo zaposlenim, v kosmatem znesku ter tisti del dajatev za socialno in pokojninsko zavarovanje, ki ga podjetje dodatno obračunava glede na te plače (Zaman, Hočevnar in Igličar 2007, 91).
- Stroške davkov, kateri zajemajo davke, ki ne spadajo med stroške dela in niso odvisni od poslovnega izida.
- Stroške obresti, ki se pojavijo pri dobljenih posojilih in kreditih. Omenjeni stroški niso odvisni od poslovnega izida, temveč od dobljenega zneska in od dogovorjene obrestne mere.

Glede na odvisnost od obsega proizvodov in storitev ločimo naslednje analitične vrste stroškov:

- stalne ali fiksne, pri katerih sprememba obsega dejavnosti nima vpliva in
- spremenljive ali variabilne, ki se spreminjajo glede na obseg dejavnosti. Pomeni, da če se obseg dejavnosti povečuje, rastejo tudi spremenljivi stroški, oziroma če se obseg dejavnosti zmanjšuje, se prav tako zmanjšujejo tudi spremenljivi stroški.

Pri obravnavanju stroškov sta pomembna tudi stroškovno mesto in stroškovni nosilec. Stroškovno mesto predstavlja funkcijsko, prostorsko ali stvarno zaokrožen del podjetja, kjer se pri poslovanju pojavljajo stroški, ki jih je mogoče razporejati na posamezne stroškovne nosilce. Stroškovni nosilec pa predstavlja poslovni učinek, zaradi katerega so se stroški pojavili in so z njim povezani.

## **2.4.2 Odhodki**

### *Opredelitev odhodkov*

Kot zatrjujejo nekateri avtorji so nasprotje prihodkov odhodki. Prihodki in odhodki skupaj oblikujejo poslovni izid v nekem določenem obračunskem obdobju. Odhodki se nanašajo na prodane količine, katerih posledica so prihodki. Z drugimi besedami bi lahko odhodke poimenovali tudi kot žrtvovano vrednost za doseganje prihodkov. Odhodki predstavljajo zmanjšanje gospodarskih koristi v nekem obračunskem obdobju v obliki zmanjšanja sredstev oziroma povečanja dolgov. Odhodke opredeljuje SRS 17.

Po večini lahko odhodke pojasnimo s stroški, ki se nanašajo na prodane količine. Odhodki so sicer povezani s stroški, ampak jih ne smemo enačiti. Poleg tega ni nujna povezanost med odhodki in stroški. Razmerja med odhodki in stroški so lahko takšna (Zaman, Hočevar in Igličar 2007, 108-109):

- Odhodki, ki niso nikoli stroški.
- Odhodki, ki so gospodarsko povezani s stroški, so pogostejši pojav, vendar ni nujno, da do te povezave pride v istem obdobju. Razlikujemo naslednje možnosti:
  - Odhodki, ki se pojavijo istočasno kot stroški.
  - Odhodki, ki se pojavijo kasneje kot stroški.
  - Možnost, da bi se odhodki pojavili prej kot stroški, ne obstaja.
- Stroški, ki niso nikoli odhodki; tudi ta kombinacija ni možna. Vsi stroški se prej ali kasneje pojavijo kot odhodki in tako obremenijo poslovni izid.

Podobno obravnavamo tudi razmerje med odhodki in izdatki, katere prav tako ne smemo istovetiti med seboj. Izdatki predstavljajo le zmanjšanje denarja poslovnega sistema, kar pa ne vpliva na poslovni izid. Med odhodki in izdatki so v načelu možna naslednja razmerja (Zaman, Hočevar in Igličar 2007, 110-111):

- Odhodki, ki ne temeljijo na izdatkih.
- Odhodki, ki so gospodarsko povezani z izdatki. Tu so možna naslednja razmerja:
  - Odhodki se pojavijo pred izdatki.
  - Odhodki se lahko pojavijo istočasno kot izdatki.
  - Odhodki se pojavijo kasneje kot izdatki.
- Izdatki, ki ne vodijo k odhodkom.

### *Vrste odhodkov*

Ločimo več vrst odhodkov:

- Redne odhodke, ki predstavljajo normalne pojave pri poslovanju in jih posledično delimo na poslovne in finančne odhodke.  
Poslovni odhodki so stroški, ki se nanašajo na prodane proizvode in storitve, ter nabavna vrednost trgovskega blaga, materiala in podobno v obračunskem obdobju in jih je treba pokriti s prihodki iz istega obdobja (Zaman, Hočevar in Igličar 2007, 113).  
Finančne odhodke pa povezujemo s financiranjem poslovanja poslovnega sistema na nelastniški način in z odpisom finančnih naložb. Te odhodke delimo, in sicer na:
  - Odhodke zaradi danih obresti za prejeta posojila in kredite ter
  - druge finančne odhodke;
- Druge (izredne) odhodke, ki predstavljajo izgubljene vrednosti in niso v povezavi z nastajanjem proizvodov ali storitev kot poslovnih učinkov. Nastajajo zaradi izrednega zmanjševanja sredstev ali izrednega povečanja obveznosti do virov sredstev. Razlog za pojav izrednih odhodkov pa ni v povezavi z osebno odgovornostjo. Bistvo pojava izrednih

odhodkov je, da temeljijo na nečem, kar bremeni poslovni izid posameznega leta zaradi nečesa, kar ni običajno za dano leto.

### **2.4.3 Prihodki**

#### *Opredelitev prihodkov*

Nasprotje odhodkov so po trditvah nekaterih avtorjev prihodki. Skupaj oblikujejo poslovni izid določenega obračunskega obdobja. Prihodki predstavljajo prodajno vrednost prodanih količin brez DDV, prav tako pa zajemajo določene izredne postavke, ki tudi povečujejo poslovni izid. Prihodke opredeljuje SRS 18.

Pomembno pa je razlikovati med prihodki in prejemki. Prejemki so le povečanje denarja poslovnega sistema in zato načeloma poznamo naslednja razmerja med prihodki in prejemki (Zaman, Hočevar in Igličar 2007, 118-119):

- Prihodki, ki temeljijo na prejemkih.
- Prihodki, ki so gospodarsko povezani s prejemki. To razmerje je najpogostejše in ga lahko razčlenimo na:
  - Prihodke, ki se pojavijo pred prejemki.
  - Prihodke, ki se pojavijo hkrati s prejemki.
  - Prihodke, ki se pojavijo kasneje kot prejemki.
- Prejemki, ki ne vodijo k prihodkom.

#### *Vrste prihodkov*

Na podoben način kot pri odhodkih, tudi prihodke delimo na:

- Redne prihodke, ki predstavljajo normalne pojave pri poslovanju in jih posledično delimo na poslovne in finančne prihodke.

Poslovni prihodki so vrednosti prodanih proizvodov, storitev, trgovskega blaga, materiala in prejetih nadomestil v zvezi s prodajo, ki vplivajo na poslovni izid. Pri nas (kakor tudi v vseh drugih razvitih državah) se poslovni prihodki ugotavljajo na osnovi t. i. zaračunane prodaje (fakturirane realizacije). Bistvo opredelitve prihodkov na podlagi zaračunane prodaje je v tem, da so prihodki uresničeni tedaj, ko poslovni sistem svoje proizvode odpošlje kupcu in zanje izstavi račun (Lah 2006, 38).

Finančni prihodki so prihodki v zvezi s finančnimi naložbami poslovnega sistema. Finančne prihodke lahko razčlenimo na (Lah 2006, 39):

- Prihodke od prejetih udeležb v poslovnem izidu tistega poslovnega sistema, v katerega so vložena sredstva (predvsem dividende);
- Prihodke od prejetih obresti za dana posojila in kredite.

- Druge (izredne) prihodke, ki predstavljajo pridobljene vrednosti v nekem obračunskem obdobju. Nastajajo zaradi izrednega povečanja sredstev ali izrednega zmanjšanja obveznosti do virov sredstev. Bistvo pojava izrednih prihodkov je, da temeljijo na nečem, kar povečuje poslovni izid posameznega leta zaradi nečesa, kar ni običajno za dano leto.

#### **2.4.4 Poslovni izid**

Poslovni izid je odraz uspešnosti poslovnega sistema v nekem določenem obračunskem obdobju s tem, da ga ugotovimo kot razliko med vsemi prihodki in vsemi odhodki. Pri nas je v praksi najpogosteje uporabljena nemška različica izkaza poslovnega izida. Poslovni izid prikazujemo stopenjsko, kar pomeni, da razliko med prihodki in odhodki prikazujemo na različnih ravneh delovanja poslovnega sistema. Izkaz poslovnega izida pa se odraža kot vir informacij o poslovnem izidu. Poslovni izid opredeljuje SRS 19.

Glede na raven organizacije ločimo med temeljnimi in drugimi ali tako imenovanimi razširjenimi vrstami poslovnega izida.

##### *Temeljne vrste poslovnega izida*

Med temeljne vrste poslovnega izida po besedah nekaterih avtorjev uvrščamo:

- dobiček, ki je pozitiven poslovni izid oziroma pozitivna razlika med vsemi prihodki in vsemi odhodki. Dobiček predstavlja nasprotje izgube;
- čisti ali neto dobiček, ki predstavlja dobiček, zmanjšan za davke iz dobička. Čisti dobiček je porazdeljen na rezerve, deleže lastnikov ter deleže zaposlenih. Določen del je lahko nerazdeljen;
- izgubo, ki je nasprotje dobička. Predstavlja negativen poslovni izid oziroma negativno razliko med vsemi prihodki in vsemi odhodki.

Črčinovič Krofič in Volk (2006, 84) zatrjujeta, da so temeljne vrste poslovnega izida pomembne tako za zunanje kot notranje uporabnike.

##### *Druge ali razširjene vrste poslovnega izida*

Druge (razširjene) vrste poslovnega izida so (Milost 2009, 54):

- prispevek za kritje, ki je razlika med prihodki od prodaje in spremenljivimi stroški prodanih poslovnih učinkov;
- kosmati poslovni izid (dobiček ali izguba) iz celotnega poslovanja, ki je razlika med poslovnimi prihodki in proizvodjalnimi stroški prodanih poslovnih učinkov skupaj z nabavno vrednostjo prodanega trgovskega blaga;

- razlika v ceni, ki je razlika med prihodki od prodaje in nabavno vrednostjo prodanega trgovskega blaga;
- celotni poslovni izid (celotni dobiček ali celotna izguba) skupaj s finančnimi odhodki je razlika med vsemi prihodki in seštevkom poslovnih in drugih odhodkov;
- dohodek, ki je seštevka čistega dobička, plač, davkov in prispevkov ter obresti, zmanjšan za izgubo; dohodek, ki je dodana vrednost, je tako razlika med vsemi prihodki in stroški delovnih sredstev, predmetov dela in tujih storitev, ki so nastali pri opravljanju dejavnosti.

#### 2.4.5 Sredstva

Sredstva lahko opredelimo kot ekonomske dejavnike, ki jih upravlja oziroma s katerimi razpolaga podjetje in katerih vrednost je mogoče objektivno določiti v trenutku pridobitve (Hočevar, Igličar in Zaman 2004, 35).

Ključni elementi za opredelitev sredstev:

- Sredstva morajo zagotavljati koristi podjetja, torej morajo biti ekonomski dejavniki. Ta možnost pa obstaja, če:
  - imajo obliko denarja ali se jih da zamenjati v denar,
  - se jih da prodati,
  - je predvidena uporaba v prihodnjem poslovanju podjetja.
- Upravljanje sredstev oziroma ekonomskih dejavnikov predstavlja svobodno razpolaganje sredstev poslovnega sistema.
- Sredstvom je načeloma lahko določiti vrednost ali ceno v trenutku, ko so pridobljena.

#### *Vrste sredstev*

V poslovnem sistemu se sredstva stalno spreminjajo, spreminjajo svoje pojavne oblike, se preoblikujejo. Razlika je le v tem, da se del sredstev preoblikuje hitreje, del pa počasneje. Nekatera sredstva se v določeni pojavni obliki zadržijo tudi za stalno. Bistvo pa je načeloma v preoblikovanju, ki je skladno z opravljanjem postavljenih nalog v poslovnem sistemu.

Glede na trditve avtorjev poznamo različne razvrstitve sredstev. Po temeljni razvrstitvi so sredstva sestavljena iz osnovnih in obratnih sredstev ter finančnih naložb. *Osnovna sredstva* zajemajo stvari in pravice, ki v poslovnem procesu postopoma prenašajo svojo vrednost na poslovne učinke ter se v prvotno pojavno obliko načeloma vračajo v obdobju, daljšem od enega leta. *Obratna sredstva* so stvari, pravice in denar, ki se posledično zaradi sodelovanja v poslovnem procesu porabijo, spreminjajo (prehajajo) iz ene pojavne oblike v drugo ter se v prvotno stanje načeloma vračajo v obdobju, ki je krajše od enega leta. Poleg sredstev, ki se neposredno uporabljajo v okviru poslovnega sistema ali pa so na kakšen način povezana s



takšno uporabo, ne smemo pozabiti na *finančne naložbe*. To so sredstva, ki so vložena drugam. Finančne naložbe so povezane z nastajanjem finančnih prihodkov in ne s poslovnimi.

Možna pa je tudi delitev na stalna ali dolgoročna sredstva ter gibljiva ali kratkoročna. Tako stalna sredstva poleg osnovnih sredstev zajemajo tudi dolgoročne finančne naložbe. Gibljiva sredstva pa poleg obratnih sredstev vključujejo še kratkoročne finančne naložbe.

#### **2.4.6 Obveznosti do virov sredstev**

Obveznosti do virov sredstev so gospodarska kategorija, ki izkazuje, kako podjetje financira svoje poslovanje. Viri sredstev so pravne in fizične osebe, ki so podjetju s svojimi finančnimi naložbami ali dobavami omogočile pridobitev sredstev in s tem opravljanje dejavnosti (Igličar in Hočevar 2011, 111).

Poslovni sistem ima obveznosti do vseh virov sredstev. Obveznosti pa se razlikujejo med seboj; nekatere mora poslovni sistem poravnati takoj, druge v kratkem ali dolgem roku, obveznosti do lastnikov (tisti, ki so vnesli kapital) pa so načeloma trajne. Obveznosti do virov sredstev kažejo stanje financiranja podjetja.

##### *Vrste obveznosti do virov sredstev*

Za razvrstitev obveznosti do virov sredstev obstaja več možnosti. Temeljna razvrstitev obveznosti do virov sredstev pa je:

- kapital,
- pasivne časovne razmejitve in
- dolgovi.

Trajni vir financiranja je *kapital*, ki so ga v podjetje vložili lastniki ali pa je nastajal z uspešnim poslovanjem podjetja. Kapital torej izraža lastniško financiranje podjetja in z vidika podjetja njegovo obveznost do lastnikov, če ne prej, pa ob prenehanju delovanja podjetja. Kapitala torej ne moremo enačiti s proizvodnimi zmogljivostmi ali z denarjem. V računovodstvu govorimo o finančnem in ne o stvarnem pojmovanju kapitala (Zaman, Hočevar in Igličar 2007, 72).

Glede na trditve Zamanove ter nekaterih drugih avtorjev (Zaman, Hočevar in Igličar 2007, 73-75), celotni kapital poslovnega sistema zajema:

- *osnovni kapital*, ki je nominalno opredeljen v statutu podjetja in je vpisan v sodni register;
- *kapitalske rezerve*, ki predstavljajo vplačani presežek kapitala delniške družbe, ki je ob prvi prodaji delnic dosegla tolikšno prodajno ceno, da je le-ta presegla nominalno vrednost delnic;

- *rezerve iz dobička*, ki so namensko zadržani del čistega dobička, namenjenega za poravnavo prihodnjih izgub. Rezerve se tako letno povečujejo ob delitvi čistega dobička ter zmanjšujejo ob poravnavanju izgub;
- *preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let*, ki predstavlja nerazdeljen del čistega dobička iz prejšnjih let ter *prenesena izguba iz prejšnjih let*, ki je neopravdana izguba;
- *presežek iz prevrednotenja*, ki je posledica povečanja knjigovodske vrednosti opredmetenih osnovnih sredstev, neopredmetenih sredstev, dolgoročnih finančnih naložb ter kratkoročnih finančnih naložb;
- *nerazdeljeni čisti dobiček poslovnega leta*, ki je nerazdeljeni del dobička poslovnega sistema ter *neopravdana čista izguba poslovnega leta*, ki jo poslovni sistem poravna z doseženimi prihodki ali z zmanjšanjem celotnega kapitala.

*Kratkoročne časovne razmejitve* predstavljajo:

- kratkoročno odložene prihodke, kateri še ne vplivajo na poslovni izid obdobja ter
- kratkoročno vnaprej vračunane stroške (odhodke), kateri že vplivajo na poslovni izid.

Obveznosti pasivnih časovnih razmejitev so lahko tudi:

- dolgoročne pasivne časovne razmejitve oziroma rezervacije ali
- kratkoročne pasivne časovne razmejitve.

*Rezervacije* so dolgoročne pasivne časovne razmejitve, ki so vzpostavljene za obveznosti, za katere se lahko pričakuje, da bodo nastopile v prihodnosti šele čez več kot eno leto. Običajno so vzpostavljene za obveznosti, ki se bodo pojavile na podlagi preteklih dogodkov in katerih velikost je zanesljivo ocenjena (Zaman, Hočevar in Igličar 2007, 76).

Med dolgoročne rezervacije je treba šteti tudi tako imenovano slabo ime, ki se pojavi pri nakupu drugega podjetja, če je nabavna vrednost kupljenega podjetja manjša od določljive poštene vrednosti pridobljenih sredstev, zmanjšane za dolgove pridobljenega podjetja oziroma če je naložba manjša od pridobljenih čistih sredstev oziroma kapitala (Lah 2006, 29).

*Kratkoročne pasivne časovne razmejitve* obsegajo vnaprej vračunane stroške in kratkoročno odložene prihodke.

Vnaprej vračunani stroški so stroški, ki so že razporejeni po poslovnih učinkih (so obračunani), čeprav dejansko še niso nastali.

Kratkoročno odloženi prihodki so prihodki, ki še niso upoštevani pri oblikovanju poslovnega izida (Zaman, Hočevar in Igličar 2007, 77-78).

V sklopu *dolgov* ločimo:

- finančne obveznosti in
- poslovne obveznosti.

*Finančne obveznosti* se pojavljajo zaradi dobljenih posojil in izdanih vrednostnih papirjev. *Poslovne obveznosti* pa so predvsem dobaviteljski krediti (proizvodi in storitve so bili že dobavljeni, podjetje pa prejetih učinkov še ni plačalo). Posebna vrsta poslovnih obveznosti so obveznosti do kupcev za dobljene predujme in prejete varščine (Zaman, Hočevar in Igličar 2007, 79).

Ločimo dolgoročne in kratkoročne obveznosti. Dolgoročna obveznost zapade v obdobju, daljšem od enega leta, kratkoročna obveznost pa zapade v obdobju največ enega leta.

Kratkoročni dolgovi so pripoznane obveznosti v zvezi s financiranjem lastnih sredstev, ki jih je treba najkasneje v letu dni vrniti oziroma poravnati, zlasti v denarju.

Dolgoročni dolgovi so pripoznane obveznosti v zvezi s financiranjem, ki jih je treba v obdobju, daljšem od leta dni, vrniti oziroma poravnati, zlasti v denarju (Šubelj 2010, 76).

### 3 TEMELJNI RAČUNOVODSKI IZKAZI

Fekonja ter še nekateri drugi avtorji (Fekonja, Blatnik in Premk 2009, 32-33) ugotavljajo, da je po Slovenskih računovodskih standardih določeno, da so poslovni sistemi dolžni delovati po SRS. Podjetje je po SRS dolžno letno izdelovati računovodske izkaze ter jih posredovati zunanjim in notranjim uporabnikom računovodskih informacij.

Računovodski izkazi obsegajo:

- bilanco stanja,
- izkaz poslovnega izida,
- izkaz denarnih tokov in
- izkaz gibanja kapitala.

Namen računovodskih izkazov je dajati informacije o finančnem položaju, uspešnosti in spremembah finančnega položaja podjetja, ki so koristne za širok krog uporabnikov pri njihovem odločanju.

Računovodski izkazi so zapis dogodkov, ki so se zgodili v preteklosti, uporabniki računovodskih informacij in lastniki pa potrebujejo za odločanje novejša in druge informacije (Robnik 2008, 39).

#### 3.1 Bilanca stanja

Bilanca stanja je temeljni računovodski izkaz, ki prikazuje stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev poslovnega sistema v določenem trenutku. Z drugimi besedami povedano gre za prikaz premoženjske slike podjetja na določen dan; premoženje, s katerim poslovni sistem razpolaga na določen dan ter vire financiranja, s katerimi poslovni sistem financira to premoženje. Bilanca stanja opredeljuje SRS 24 – Oblike bilance stanja za zunanje poslovno poročanje.

Milost (2009, 77) ugotavlja, da izvor pomena bilance stanja izhaja iz italijanske besede »bilancia«, ki pomeni tehtnica. Razvila se je iz latinskih besed »bi« in »lanx«. Beseda »bi« v latinščini pomeni dvojen, beseda »lanx« pa skodelica. Tako glede na izvor beseda bilanca predstavlja tehtnico z dvema skodelicama, kateri sta uravnoteženi.

Levi strani bilance stanja, kjer so izkazana sredstva, pravimo aktivna stran, desni strani, na kateri so prikazane obveznosti do virov sredstev, pa pasivna stran. Pri poimenovanju posameznih strani bilance stanja v vsakdanjem pogovoru velikokrat naletimo na izraz aktiva podjetja, s katerim mislimo na sredstva podjetja, z izrazom pasiva podjetja pa označujemo obveznosti do virov sredstev (Igličar in Hočevar 2011, 34).

Temeljno načelo je, da lahko podjetje razpolaga le s toliko sredstvi, kolikor znašajo obveznosti zanje. Sredstva in vire sredstev je možno izražati le v določenem trenutku, zato se bilanca stanja vedno nanaša na določen dan (Robnik 2008, 40).

Obe strani bilance stanja morata biti vrednostno vedno izenačeni oziroma enaki, kar opredelimo kot bilančno ravnotežje. Če načelo bilančnega ravnotežja vsebinsko razširimo na celotno podjetje, to pomeni, da so sredstva v podjetju vrednostno vedno enaka obveznostim do virov sredstev (Lah 2006, 73).

Glede na trditve Hočevarja in nekaterih drugih avtorjev (Hočevar, Zaman in Petrovič 2008, 242-244) je pri sestavi bilance stanja je pomembno, kako so razčlenjene posamezne postavke sredstev in obveznosti do virov sredstev. Po zahtevi Slovenskih računovodskih standardov mora členitev sredstev in obveznosti do virov sredstev zajemati vsaj minimalne podatke. Poslovni sistem lahko posamezne postavke tako sredstev kot obveznosti do virov sredstev tudi podrobneje razčleni, v bilanci stanja ali v pojasnilih. Podjetje se prostovoljno odloči, katere postavke bo podrobneje pojasnilo, vendar pa morajo pojasnila zajemati podatke o nabavni vrednoti, popravku vrednosti ter o neodpisani vrednosti dolgoročnih sredstev. V bilanco stanja se vnesejo postavke sredstev in obveznosti do virov sredstev, ki so v podjetju prisotne točno na dan, ko se sestavlja bilanca.

Za vsa podjetja so obvezna tudi pojasnila k postavkam bilance stanja, ki jih določa Zakon o gospodarskih družbah. Pojasnila k bilanci stanja vsebujejo (Slovenski inštitut za revizijo 2011, 198):

- informacije o podlagi za sestavitev bilance stanja in posebnih računovodskih usmeritvah, izbranih in uporabljenih pri pomembnih poslih in drugih poslovnih dogodkih;
- informacije, ki jih zahtevajo Slovenski računovodski standardi in Zakon o gospodarskih družbah ter niso predpisane v obrazcu bilance stanja;
- dodatne informacije, ki niso predpisane v obrazcu bilance stanja, so pa za pošteno predstavitev potrebne.

### *Vrste bilanc stanja*

Po besedah Milosta (2009, 78-80) razlikujemo med naslednjimi vrstami bilanc stanja:

- glede na čas,
- glede na uporabnike informacij,
- glede na namen ter
- glede na obliko.

Bilance stanja glede na čas, v katerem jih sestavljamo so lahko predračunske in obračunske. *Predračunska bilanca stanja* zajema informacije o predračunani vrednosti in sestavi sredstev ter obveznosti do virov sredstev. Informacije o uresničeni vrednosti in sestavi sredstev ter

obveznosti do virov sredstev pa zajema *obračunska bilanca stanja*, vendar ne zajema vedno dokončnih vrednosti. To bilanco stanja je možno sestaviti pred izvedbo popisa sredstev in obveznosti do virov sredstev (to je tako imenovana poskusna bilanca stanja) ali po njem (to je popisna bilanca stanja). Popisna bilanca stanja je dokončna.

Notranje ali zunanje bilance stanja ločimo glede na uporabnike informacij. Za zadovoljevanje informacijskih potreb notranjih uporabnikov računovodskih informacij so primerne *notranje bilance stanja*. Notranje bilance stanja so oblikovane na zahteve notranjih uporabnikov. Zunanjim uporabnikom računovodskih informacij namenjamo *zunanje bilance stanja*. Zunanje bilance stanja so oblikovane po določilih Slovenskega računovodskega standarda.

Bilance stanja glede na namen so lahko redne ali izredne. *Redna bilanca stanja* zajema začetno in končno zunanjo bilanco stanja ter vse notranje bilance stanja, katerih bilančni datum je določen vnaprej. *Izredno* oziroma *posebno bilanco stanja* pa podjetje sestavi samo v izrednih primerih. Med izredne bilance stanja uvrščamo predvsem ustanovitveno, združevalno, razdruževalno, prevzemno-predajno, sanacijsko, likvidacijsko in stečajno bilanco stanja.

Vzporedne, zaporedne in stopenjske so lahko bilance stanja glede na obliko. *Vzporedna bilanca stanja* je sestavljena iz dveh besedilnih stolpcev za opis aktivnih in pasivnih bilančnih postavk. Pri *zaporedni bilanci stanja* najprej navedemo vsa sredstva in njihove postavke, nato pa še postavke obveznosti do virov sredstev. *Stopenjska bilanca stanja* zajema informacije o finančni sestavi posameznih vrst sredstev. Zato gre v tem primeru za izkaz stanja.

### **3.2 Izkaz poslovnega izida**

Izkaz poslovnega izida je temeljni računovodski izkaz, kjer so prikazani prihodki in odhodki poslovnega sistema v nekem določenem obdobju in poslovni izid, kot razlika med prihodki in odhodki. Bilanca poslovnega izida prikazuje uspešnost poslovanja podjetja v nekem obdobju. Izkaz poslovnega izida je dinamičen računovodski izkaz, saj se nanaša na obdobje in ne na določen trenutek. Po SRS sta poslovnemu izidu namenjena dva standarda in tako je izkaz poslovnega izida lahko sestavljen v eni izmed dveh različic po SRS. Na voljo sta SRS 19 – Vrste poslovnega izida in denarnega izida ter SRS 25 – Oblike izkaza poslovnega izida za zunanje poslovno poročanje.

Izkaz poslovnega izida je temeljni računovodski izkaz, v katerem je resnično in pošteno prikazan poslovni izid za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se sestavlja (Turk in drugi 2004, 448).

Izkaz poslovnega izida se sestavi za splošne ali posebne namene za potrebe zunanjega, lahko pa tudi notranjega računovodskega poročanja. Od njegove vrste in narave organizacije sta odvisna obseg in razčlenitev postavk v njem (Turk in drugi 1996, 448).

Poslovni izid je sicer mogoče ugotoviti tudi iz dveh bilanc stanja, ki si časovno sledita, to je iz začetne in končne bilance stanja obračunskega obdobja. Poslovni izid je v tem primeru ugotovljen kot razlika v višini celotnega kapitala na začetku in ob koncu obračunskega obdobja. Vendar pa iz bilance stanja ni mogoče ugotoviti izvora poslovnega izida, tj., kateri odhodki in kateri prihodki so oblikovali poslovni izid (Milost 2008, 39).

Iz prikaza izkaza poslovnega izida v bilančni obliki lahko vidimo, da poslovni izid vrednostno enači prihodke in odhodke. V primeru, če so prihodki večji od odhodkov, dobimo dobiček, ki je prikazan na strani odhodkov. Odhodki, večji od prihodkov predstavljajo izgubo in je prikazana na strani prihodkov. Pri izkazu poslovnega izida se seštevajo zgolj prihodki in odhodki posameznega obdobja. Pomeni, da v letnem izkazu poslovnega izida seštejemo prihodke in odhodke posameznega leta ter ugotovimo poslovni izid. Torej v naslednjem poslovnem letu prihodke in odhodke odštevamo od začetka.

Tudi za izkaz poslovnega izida Slovenski računovodski standardi določajo minimalen obseg podatkov. Podjetja lahko v skladu s SRS sestavijo izkaz poslovnega izida v eni izmed dveh možnih oblik. Različici izkaza poslovnega izida se razlikujeta v načinu razčlenitve poslovnih dogodkov. Obe različici izkaza poslovnega izida sta sestavljeni v obliki stopenjskega izkaza, kar pomeni, da prihodke in odhodke prikazujemo ločeno po vsebinskih skupinah. Prva različica je tako imenovana nemška oblika izkaza poslovnega izkaza. Tu so poslovni odhodki prikazani po naravnih vrstah stroškov. Stroški so razdeljeni na stroške materiala, storitev, dela in amortizacije ter nabavno vrednost prodanega blaga. Potrebno pa je upoštevati tudi spremembo vrednosti zalog nedokončane proizvodnje in dokončanih proizvodov. Za drugo različico, tako imenovano angloameriško obliko izkaza poslovnega izida pa je značilna razčlenjenost poslovnih odhodkov po funkcionalnem načelu. Pomeni, da ločeno prikazujemo proizvodne stroške prodanih proizvodov, stroške uprave, nabave ter prodaje.

Prav tako kot pri bilanci stanja, so tudi pri izkazu poslovnega izida obvezna pojasnila. Pojasnila k izkazu poslovnega izida vsebujejo (Slovenski inštitut za revizijo 2011, 208):

- informacije o podlagi za pripravo izkaza poslovnega izida in posebnih računovodskih usmeritvah, izbranih in uporabljenih pri posebnih računovodskih usmeritvah, izbranih in uporabljenih pri pomembnih poslih in drugih poslovnih dogodkih;
- informacije, ki jih zahtevajo Slovenski računovodski standardi in Zakon o gospodarskih družbah ter niso predpisane v obrazcu izkaza poslovnega izida;
- dodatne informacije, ki niso predpisane v obrazcu izkaza poslovnega izida, so pa za pošteno predstavitev potrebne.

### *Vrste izkazov poslovnega izida*

Milost (2002, 99-100) prav tako zatrjuje da izkaze poslovnega izida razvrščamo podobno kot bilance stanja, in sicer:

- glede na čas ločimo med predračunskimi in obračunskimi izkazi poslovnega izida. Predračunski izkaz poslovnega izida zajema informacije o predračunani vrednosti odhodkov, prihodkov ter poslovnem izidu. *Obračunski izkaz poslovnega izida* pa zajema informacije o uresničeni vrednosti odhodkov, prihodkov in poslovnem izidu. Ločimo dve vrsti obračunskega izkaza poslovnega izida, in sicer poskusni in popisni;
- glede na uporabnike informacij, kjer so izkazi poslovnega izida *notranji* (namenjeni notranjim uporabnikom računovodskih informacij) in *zunanji* (namenjeni zunanjim uporabnikom računovodskih informacij);
- glede na namen, ko so izkazi poslovnega izida redni in izredni ali posebni. Za *redne izkaze poslovnega izida* sta datum in namen določena vnaprej, *izredni (posebni) izkazi poslovnega izida* pa so primerni za nepredvidene dogodke.
- glede na obliko razlikujemo med vzporednimi, zaporednimi in stopenjskimi (stopničasti) izkazi poslovnega izida. Pri *vzporednem* razvrščanju bilančnih postavk gre za bilanco poslovnega izida, pri *zaporednem* razvrščanju za bilanco ali izkaz poslovnega izida, pri *stopenjskem (stopničastem)* razvrščanju postavk pa gre za izkaz poslovnega izida.

### **3.3 Izkaz denarnih tokov**

V skladu z zakonom izkaz denarnih tokov opredeljuje SRS 26 – Oblike izkaza denarnih tokov za zunanje poslovno poročanje. Izkaz denarnih tokov je temeljni računovodski izkaz, ki prikazuje denarne tokove v proučevanem obdobju. Prikazani so torej prejemki, ki predstavljajo neposredno povečanje denarnih sredstev, in izdatki, ki predstavljajo neposredno zmanjšanje denarnih sredstev. Razlika med prejemki in izdatki ima vpliv na spremembo denarnih sredstev. Denarna sredstva se povečajo, če so prejemki v določenem obdobju večji od izdatkov. Če pa so izdatki v določenem obdobju večji od prejemkov, govorimo o zmanjšanju sredstev.

Na podlagi prejemkov in izdatkov se po besedah nekaterih avtorjev izkaz denarnih tokov pogosto sestavlja za krajša obdobja. Omenjeni izkaz ima veliko informacijsko vrednost in je koristen za finančno funkcijo, katere naloga je zagotavljanje plačilne sposobnosti podjetja. Takšen izkaz je osredotočen predvsem na analizo kratkoročnega finančnega položaja poslovnega sistema.

Izkaz denarnih tokov je sestavljen iz podrobnih podatkov o gibanju denarnih sredstev. Podatke zagotavlja knjigovodstvo. Pogosto se izkaz denarnih tokov sestavlja kot predračun, s katerim ugotavljamo prejemke in izdatke v določenem obdobju, oziroma kakšna bo plačilna sposobnost podjetja. Če se pokaže slaba plačilna sposobnost, mora podjetje razmisliti o



možnosti najema kratkoročnega posojila. Če pa bodo prejemi v določenem obdobju presegli izdatke, je potrebno razmisliti o možni naložbi denarnega presežka.

Obvezna pojasnila za podjetja določa SRS 26. Razkrivanje postavk v izkazu denarnih tokov (Slovenski inštitut za revizijo 2006, 155):

- Razkrije se, ali je izkaz denarnih tokov sestavljen po različici I ali različici II ter od kod izhajajo podatki za postavke v njem.
- Družba mora razkriti sestavine denarnih sredstev ter predstaviti uskladitev zneskov v svojem izkazu denarnih tokov z ustreznimi postavkami, vključenimi v bilanco stanja.
- Denarne tokove iz prejetih ali danih obresti in dividend je treba razvrstiti in razkriti kot denarne tokove pri poslovanju, naložbenju in financiranju.
- Družbam se priporoča, da razkrijejo zneske denarnih tokov, ki izhajajo iz poslovanja, naložbenja in financiranja, po področnih in območnih odsekih.

V izkazu denarnih tokov je po trditvah Hočevarja ter nekaterih drugih avtorjev (Hočevar, Zaman in Petrovič 2008, 255) začetno stanje seštevka denarja na transakcijskem računu ter gotovine v blagajni na dan, 1. januar. Končno stanje pa predstavlja seštevka končnega stanja na transakcijskem računu ter gotovine v blagajni na dan, 31. december.

Po trditvah Jezernikove (2007, 48) lahko izkaz denarnih tokov sestavimo po neposredni ali posredni metodi. V nadaljevanju bosta predstavljeni posamezni metodi.

### ***3.3.1 Izkaz denarnih tokov po neposredni metodi***

Izkaz denarnih tokov po neposredni metodi je po trditvah Milosta (2009, 87-88) možno sestaviti kadar razpolagamo s podatki o začetnem in končnem stanju denarja ter o prejemkih in izdatkih v obračunskem obdobju.

Omenjen izkaz je lahko predračunski oziroma obračunski, oba izkaza pa morata biti metodično usklajena.

Izkaz oziroma bilanca denarnih tokov po neposredni metodi predstavlja najpomembnejše sredstvo za načrtovanje plačilne sposobnosti podjetja. Zelo koristno pri tem pa je, da se prejemi in izdatki načrtujejo za čim krajše obdobje, saj je tako zagotovljena dnevna usklajenost med prejemki in izdatki, torej dnevna plačilna sposobnost.

### ***3.3.2 Izkaz denarnih tokov po posredni metodi***

V izkazu denarnih tokov po posredni metodi je po trditvah Milosta (2009, 88-89) prikazano povečanje in zmanjšanje vseh sredstev in obveznosti do virov sredstev v obračunskem

obdobju. Izkaz denarnih tokov po posredni metodi je sestavljen na podlagi začetne in končne bilance stanja obračunskega obdobja.

Izkaz denarnih tokov po posredni metodi ima možni izhodišči ali v denarju ali v čistih obratnih sredstvih.

### **3.4 Izkaz gibanja kapitala**

Izkaz gibanja kapitala je temeljni računovodski izkaz, v katerem so prikazane spremembe posameznih sestavin kapitala v poslovnem letu, skupaj z uporabo čistega dobička ter pokrivanjem izgube. Vsebina izkaza gibanja kapitala je takšna, da lahko prikazuje samo razdelitev čistega dobička oziroma poravnavo čiste izgube ali vse sestavine kapitala, ki so izkazane v bilanci stanja. Takšne informacije so pomembne predvsem za lastnike in upnike poslovnega sistema. Prikaz računovodskega izkaza pa mora biti resničen in pošten. Izkaz gibanja kapitala opredeljuje SRS 27 – Oblike izkaza gibanja kapitala za zunanje poslovno poročanje.

Pri izkazu gibanja kapitala je po trditvah Robnikove (2008, 41-42) pomembno omeniti bilančni dobiček. Bilančni dobiček je odločitvena kategorija, ki jo pravno opredeljuje ZGD-1 in ga ugotovimo tako, da poslovnemu izidu poslovnega leta prištejemo preneseni čisti dobiček/izgubo ter zmanjšanje rezerv iz dobička, odštejemo pa povečanje rezerv iz dobička po sklepu uprave (zakonske, statutarne, lastni deleži) ter povečanje rezerv iz dobička po odločitvi uprave in nadzornega sveta (druge rezerve).

Obvezna razkritja za podjetja zahteva SRS 27. Razkrivanje postavk k izkazu gibanja kapitala (Slovenski inštitut za revizijo 2006, 160):

- Pojasnijo se razlogi za vsako spremembo posamezne gospodarske kategorije ter povezavo premikov v kapital s spremembami gospodarskih kategorij v bilanci stanja in v izkazu poslovnega izida pa tudi premikov iz kapitala s spremembami gospodarskih kategorij v bilanci stanja in v izkazu poslovnega izida.
- Morebitne prilagoditve za nazaj zaradi sprememb računovodskih usmeritev ter preračuni zaradi popravka napak za nazaj, ki se nanašajo na saldo prenesenega čistega poslovnega izida, zahtevajo razkritja za vsa pretekla obdobja in za začetek obračunskega obdobja.
- Spremembe rezerv in presežka iz prevrednotenja se obravnavajo po vrstah.

V letnem izkazu gibanja kapitala se predstavita delitev čistega dobička in poravnava čiste izgube, potem ko računovodske izkaze sprejme ustrezn organ. Dividende v zvezi z obračunskim obdobjem, za katero je sestavljen izkaz gibanja kapitala, pa tudi druge odločitve skupščine delniške družbe se predstavijo v naslednjem poslovnem letu.

## 4 RAČUNOVODSKO ANALIZIRANJE POSLOVANJA

Računovodsko analiziranje je poleg knjigovodstva, računovodskega predračunavanja in računovodskega nadzorovanja eden izmed delov, ki sestavljajo računovodstvo kot celoto.

Računovodsko analiziranje oziroma računovodsko proučevanje kot pomemben sestavni del analiziranja poslovanja pomeni presojanje in pojasnjevanje učinkovitosti in uspešnosti poslovanja, zasnovano na primerjanju podatkov z ustreznimi sodili, ugotavljanje odmikov ter vzrokov za te odmike in njihovih posledic. Sestavni del računovodskega analiziranja je oblikovanje usmeritev (tudi predlogov) za poslovno odločanje (Bergant 2011, 52).

Računovodska analiza ima poslanstvo, da proučuje in standardizira metode ter orodja za oblikovanje računovodskih informacij za različne uporabnike in namene ter proučuje koristnost računovodskih informacij. Prav tako ima nalogo vplivati na oblikovanje in zajemanje podatkov.

Namen računovodskega analiziranja je spoznati razloge, ki so privedli do obstoječega stanja in obenem zbrati potrebne informacije za doseg njegovega izboljšanja (Milost 2009, 163).

### 4.1 Metode računovodskega analiziranja

Za učinkovito računovodsko analiziranje poslovanja se po trditvah Milosta (2009, 163-164) uporabljajo zlasti naslednje metode:

- metoda razčlenjevanja,
- metoda primerjanja,
- metoda izločanja,
- metoda osamljanja ter
- metoda strnjevanja.

*Metoda razčlenjevanja ali analiziranja* se uporablja pri proučevanju sestavljenih poslovnih procesov ali stanj ali če želimo spoznati njihove sestavne dele. Proces razčlenjevanja lahko traja toliko časa, dokler se sestavni deli ne dajo več razčleniti.

Z *metodo primerjanja oziroma komparacije* proučujemo primerljive (ne nujno istovrstne, vendar smiselno povezane) poslovne procese ali stanja. Želimo spoznati odmike oziroma razmerja med njimi.

Kadar istovrstni podatki zaradi zunanjih vplivov na proučevane poslovne procese ali stanja niso medsebojno primerljivi, uporabimo *metodo izločevanja ali eliminiranja*. V tem primeru pred oblikovanjem sodb izločimo vse moteče zunanje vplive.

*Metoda izolacije ali osamljanja* uporabimo, če želimo iz množice podatkov upoštevati samo tiste, ki so odločilni za nek predvideni namen. Tako omejimo področje proučevanja.

*Metoda strnjevanja, oziroma sinteze*, predstavlja povezavo posameznih spoznanj o proučevanih poslovnih procesih ali stanjih v celoto. Sinteza posameznih spoznanj z uporabo drugih metod nas pripelje do splošne sodbe o predmetu računovodskega analiziranja ter do utemeljenih predlogov za izboljšave.

Metode uporabljamo po nekem logičnem zaporedju.

Pomembno merilo računovodskega analiziranja so po besedah Milosta (2009, 164) tudi kazalniki poslovanja, ki predstavljajo relativno število, dobljeno s primerjavo dveh velikosti. Velikosti, ki jih primerjamo, morata imeti spoznavno moč, ki omogoča oblikovati sodbo o poslovanju.

Glede na naravo primerjanih velikosti ločimo:

- stopnjo udeležbe,
- indeks ter
- koeficient.

*Stopnja udeležbe* predstavlja relativno število, katero izraža razmerje med istovrstnima velikostma, kjer se prva nanaša na del istega pojava, druga pa na celoto. Največkrat stopnjo udeležbe izrazimo v odstotkih.

*Indeks* predstavlja relativno število, ki izraža razmerje med istovrstnima velikostma. Pogosto primerjani velikosti izrazimo v odstotnem indeksu. Le-tega dobimo, če indeks pomnožimo s številom 100.

*Koeficient* predstavlja relativno število, ki izraža razmerje med raznovrstnima velikostma, kateri sta primerljivi.

## **4.2 Analiziranje učinkovitosti in uspešnosti poslovanja**

Učinkovitost in uspešnost poslovanja je mogoče analizirati na osnovi naslednjih načel:

- načelo proizvodnosti,
- načelo gospodarnosti,
- načelo donosnosti ter
- načelo plačilne sposobnosti.

Proizvodnost je tehnološka učinkovitost poslovanja, ki se kaže v količini proizvedenih poslovnih učinkov ob določenem številu zaposlenih.

Koeficient gospodarnosti nam kaže razmerje med prihodki in odhodki. Koeficient gospodarnosti celotnega poslovnega sistema je rezultat seštevka delnih koeficientov gospodarnosti.

Donosnost lahko pojasnujemo z različnih vidikov. Lastnike zanima koeficient, ki pojasnjuje čisto donosnost kapitala, to je razmerje med čistim dobičkom in kapitalom. Ker poslovna sredstva niso financirana samo s kapitalom, moramo v kazalnik zajeti še dolgove in obresti v zvezi z dolgovi.

Plačilna sposobnost poslovnega sistema je njegova sposobnost, da lahko poravnava svoje zapadle obveznosti. Za zagotavljanje plačilne sposobnosti je pomembno, da poslovni sistem razpolaga s primerno sestavo sredstev in primerno hitrostjo preoblikovanja iz ene oblike v drugo (Milost 1997, 216).

### **4.3 Analiziranje sredstev in obveznosti do virov sredstev**

Sredstva in obveznosti do virov sredstev so postavke bilance stanja, zato njihovo analiziranje pomeni analiziranje bilance stanja. Za analiziranje sredstev in obveznosti do virov sredstev uporabljamo sledeče kazalnike (Milost 1997, 221):

- Kazalniki sestave sredstev nam povedo, kakšna je stopnja udeležnosti osnovnih sredstev, obratnih sredstev in finančnih naložb v sestavi sredstev.
- Kazalnik tehnične opremljenosti dela s sredstvi nam pove, s kolikšno vrednostjo sredstev razpolaga zaposleni.
- Kazalnik odpisanosti osnovnih sredstev je razmerje med popravkom vrednosti osnovnih sredstev in nabavno vrednostjo osnovnih sredstev.
- Kazalnik obračanja obratnih sredstev nam pove, v kolikšnem času se sredstva preoblikujejo iz denarne v stvarno in ponovno v denarno obliko.
- Kazalnik finančne neodvisnosti je kazalnik, pri katerem gre za stopnjo udeležnosti kapitala, dolgov in pasivnih časovnih razmejitev v obveznostih do virov sredstev.
- Kazalniki finančnega kritja sredstev nam kažejo, kako so financirane posamezne vrste sredstev.

## 5 PREDSTAVITEV PODJETJA

Zakon o gospodarskih družbah predpisuje razdelitev podjetij na mikro, mala, srednja in velika. Glede na kriterije posameznih vrst podjetij sodi podjetje SLOLES, d.o.o. med mikro družbe.

Mikro družba je po določenih ZGD-1 družba, ki izpolnjuje dva od naslednjih meril (ZGD-1):

- povprečno število delavcev v poslovnem letu ne presega deset,
- čisti prihodki od prodaje ne presegajo 2.000.000 evrov in
- vrednost aktive ne presega 2.000.000 evrov.

Družba z omejeno odgovornostjo (sodi med kapitalske družbe) je družba, katere osnovni kapital sestavljajo osnovni vložki družbenikov. Vrednost vložka posameznega družbenika je lahko različna in na njeni podlagi dobi družbenik svoj poslovni delež (Turk in drugi 1996, 178).

Začetki podjetja SLOLES, d.o.o. segajo v leto 1990, ko je bilo podjetje ustanovljeno, poslovati pa je začelo v letu 1994. Osnovna dejavnost podjetja na začetku je bila odkup hlodovine ter nudenje specialnih prevozov. Danes pa podjetje nudi proizvodnjo in trgovino žaganega lesa in furnirja.

Podjetje, ki je po ZGD-1 organizirano kot družba z omejeno odgovornostjo, ima trenutno pet redno zaposlenih, ponudba njihovih storitev in proizvodov pa je na voljo na 1.700 m<sup>2</sup> skladiščnih prostorih.

Proizvodnja in storitve sta temeljni dejavnosti podjetja. Podjetje proizvaja žagan les in rezan furnir. Letno v podjetju proizvedejo približno 700 m<sup>3</sup> žaganega lesa ter 800.000 m<sup>2</sup> furnirja. Pomembna storitvena dejavnost podjetja je razrez mizarskih plošč in obrobjanje, prav tako pa nudijo tudi prevoz kupljenega lesa. Del skladišča pa se dopolnjuje s trgovino, kjer imajo kupci možnost nabave različnih vrst okovja, vijakov in lepil.

Od leta 2008 dalje je podjetje tehnološko posodobljeno z nemško tehnologijo podjetja HOMAC.

Sodelovanje s partnerji strankam zagotavlja več kot sto vrst furnirja, ki ga je možno nabaviti v različnih debelinah in različnih velikostih. Tako je v podjetju možna tudi velika izbira med evropskimi, ameriškimi, afriškimi in azijskimi furnirji. Prav tako v podjetju nudijo različne vrste mizarskih plošč.

Partnerji, s katerimi sodeluje podjetje SLOLES, d.o.o., so naslednji:

- Kaindl (Avstrija; iverne plošče, različni dekorji),
- Egger (Nemčija; iverne plošče, različni dekorji),
- Kronospan (UK; iveral, vezane in vodoodporne plošče),

- Rohol (Avstrija; rezan les, različne vrste furnirja),
- Lesna (Šentjanž pri Dravogradu; rezan les iglavcev, surove iverne plošče) ter
- Lesonit (Ilirska Bistrica; različni lesomali, MDF plošče za mizarje).

Cilj podjetja je zadovoljiti tako najmanjšega kot največjega kupca enako hitro in kvalitetno. Vrednote podjetja pa se odražajo v zadovoljstvu kupcev, v partnerskem sodelovanju, zadovoljstvu zaposlenih ter uspešnosti poslovanja.

## **6 RAČUNOVODSKI IZKAZI PODJETJA**

### **6.1 Bilanca stanja**

Bilanca stanja je ena izmed temeljnih računovodskih izkazov, katera prikazuje stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev ob koncu poslovnega leta. Predstavljeni sta bilanci stanja na dan, 31. 12. 2009 in na dan, 31. 12. 2010, kar omogoča primerjavo med obema obdobjema. V tabeli, ki sledi, je prikazana primerjava bilanc stanja obravnavanega podjetja za leti 2009 in 2010. Primerjavi bilanc stanja je dodan tudi indeks 2010/2009.

Primerjava zaporednih bilanc stanja za leti 2009 in 2010 na aktivni strani bilanc kaže na zmanjšanje dolgoročnih sredstev za 8 %, medtem ko so se opredmetena osnovna sredstva zmanjšala za 5 %. Kratkoročna sredstva so porasla za 12 %, kar je posledica povečanja kratkoročnih poslovnih terjatev za 22 % ter povečanje denarnih sredstev za kar 124 %. Zaloge so se v tem obdobju zmanjšale za 23 %. Največjo porast pa se zazna pri kratkoročnih aktivnih časovnih razmejitvah.

Pasivna stran bilanc prikazuje zmanjšanje celotnega kapitala podjetja za 4 %. Dolgoročne obveznosti podjetja so porasle za 5 %, medtem so se dolgoročne finančne obveznosti povečale za 9 %, dolgoročne poslovne obveznosti pa so se zmanjšale za 68 %. Kratkoročne obveznosti so se povečale zgolj za 1 %, porast kratkoročnih finančnih obveznosti pa je 4-odstotna.

Bilanci stanja podjetja na dan, 31. 12. 2009 in na dan, 31. 12. 2010 prikazuje tabela 1.



**Tabela 1: Primerjava podatkov bilanc stanja na dan, 31. 12. 2009 in 31. 12. 2010**  
(vrednosti so v evrih)

<b>Postavka</b>	<b>31. 12. 2009</b>	<b>31. 12. 2010</b>	<b>Indeks</b>
Sredstva	2.877.484	2.869.891	99
<b>A. Dolgoročna sredstva</b>	1.793.487	1.655.741	92
Neopredmet. sred. in dolgoročne AČR	2.276	2.276	100
Opredmetena osnovna sredstva	1.743.640	1.653.465	95
<b>B. Kratkoročna sredstva</b>	1.083.307	1.210.933	112
Zaloge	296.792	229.044	77
Kratkoročne poslovne terjatve	766.748	937.710	122
Denarna sredstva	19.767	44.179	224
<b>C. Kratkoročne AČR</b>	690	3.217	466
Obveznosti do virov sredstev	2.877.484	2.869.891	99
<b>A. Kapital</b>	1.060.693	1.020.650	96
Vpoklicani kapital	39.643	39.643	100
Kapitalske rezerve	6.965	6.965	100
Rezerve iz dobička	51.711	4.140	8
Presežek iz prevrednotenja	690.624	690.624	100
Preneseni čisti poslovni izid	254.740	271.750	107
Čisti poslovni izid poslovnega leta	17.010	7.528	44
<b>B. Rezervacije in dolgoročne PČR</b>	55.687	52.406	94
<b>C. Dolgoročne obveznosti</b>	756.454	792.083	105
Dolgoročne finančne obveznosti	524.936	573.835	109
Dolgoročne poslovne obveznosti	19.370	6.100	32
Odložene obveznosti za davek	212.148	212.148	100
<b>D. Kratkoročne obveznosti</b>	1.003.959	1.004.752	101
Kratkoročne finančne obveznosti	407.514	422.888	104
Kratkoročne poslovne obveznosti	596.445	581.864	98

Vir: SLOLES d.o.o. 2011a.

## 6.2 Izkaz poslovnega izida

Izkaz poslovnega izida je temeljni računovodski izkaz, kjer so prikazani doseženi prihodki in odhodki ter ustvarjen poslovni izid v nekem določenem obdobju. V spodnji tabeli sta predstavljena izkaza poslovnega izida za obdobje od 1. 1. do 31. 12. 2009 in za obdobje od 1. 1. do 31. 12. 2010. Omenjena izkaza poslovnega izida sta narejena po nemški različici. Čisti poslovni izid pa je izračunan po zgledu Melavca in Novaka (2007, 87).

V analizi izkazov poslovnega izida obravnavanega podjetja gre za primerjavo podatkov iz dveh zaporednih opazovanih obdobj. Primerjava izkazov poslovnega izida prikazuje povečanje čistih prihodkov od prodaje za 15 %. Zaloge proizvodnje in nedokončane proizvodnje pa so se zmanjšale za kar 98 %. Precejšnja sprememba je v postavki drugi poslovni prihodki, saj je porast le-teh kar 208-odstotna. Medtem so se drugi poslovni odhodki zmanjšali za 51 %. Prav tako kot stroški blaga, materiala in storitev, ki so se povečali za 19 %, so se povečali tudi stroški dela za 3 %. Največja porast pa je v postavki drugi odhodki. Čisti dobiček se je zmanjšal za 56 %.

Tabela 2 prikazuje izkaza poslovnega izida obravnavanega podjetja za leti 2009 in 2010.

**Tabela 2: Izkaza poslovnega izida za leti 2009 in 2010**  
(vrednosti so v evrih)

Postavka	31. 12. 2009	31. 12. 2010	Indeks
1. Čisti prihodki od prodaje	1.335.197	1.528.867	115
2. Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje	19.085	321	2
3. Drugi poslovni prihodki	4.532	13.965	308
4. Stroški blaga, materiala in storitev	1.103.996	1.308.508	119
5. Stroški dela	84.013	86.097	103
6. Odpisi vrednosti	99.736	98.979	99
a) Amortizacija	99.736	98.979	99
7. Drugi poslovni odhodki	15.604	7.667	49
8. Fin. prih. iz poslovnih terjatev	12.132	9.678	80
9. Fin. odh. iz finančnih obveznosti	44.039	43.352	98
10. Fin. odh. iz poslovnih obveznosti	8.938	997	11
11. Drugi prihodki	6.757	3.911	58
12. Drugi odhodki	11	666	6.055
13. Davek iz dobička	4.356	2.948	68
14. Čisti PI obračunskega razdobja	17.010	7.528	44

Vir: SLOLES d.o.o. 2011b.

## 7 RAČUNOVODSKO ANALIZIRANJE POSLOVANJA S KAZALNIKI

V nadaljevanju sledi opredelitev nekaterih pomembnejših kazalnikov, ki kažejo na boniteto poslovanja obravnavanega podjetja. Mednje uvrščamo naslednje vrste, oziroma skupine kazalnikov:

- kazalnike gospodarnosti,
- kazalnike donosnosti,
- kazalnike plačilne sposobnosti,
- kazalnike stanja investiranja in
- kazalnike stanja financiranja.

V Slovenskem računovodskem standardu št. 30 so zgoraj omenjeni sklopi kazalnikov nujni za pripravo letnega poročila, poudarjajo Kokotec-Novakova in še nekateri drugi avtorji (Kokotec-Novak, Korošec in Melavc 2002, 274).

### 7.1 Kazalniki gospodarnosti

V skupino kazalnikov gospodarnosti, ki kažejo na učinkovitost poslovanja poslovnega sistema, uvrščamo kazalnik gospodarnosti poslovanja in kazalnik celotne gospodarnosti.

*Kazalnik gospodarnosti poslovanja* prikazuje razmerje med poslovnimi prihodki in poslovnimi odhodki. Oblika omenjenega kazalnika je:

$$\text{Kazalnik gospodarnosti poslovanja} = \text{poslovni prihodki} / \text{poslovni odhodki}$$

Kazalnik gospodarnosti poslovanja obravnavanega podjetja prikazuje tabela 3.

**Tabela 3: Gospodarnost poslovanja**

Gospodarska kategorija	Leto 2010	Leto 2009
Poslovni prihodki	1.528.867 EUR	1.335.197 EUR
Poslovni odhodki	1.501.251 EUR	1.303.349 EUR
Koeficient	1,01	1,02

Gospodarnost poslovanja kaže na učinkovitost podjetja pri opravljanju njegove osnovne (poslovne) dejavnosti, saj so iz koeficienta izločeni finančni prihodki in finančni odhodki ter drugi prihodki in drugi odhodki (Zaman, Hočevar in Igličar 2007, 298-299). Ker sta oba koeficienta večja od 1, pomeni, da podjetje posluje gospodarno. V letu 2010 se je koeficient znižal, vendar pa to ni ključnega pomena za poslovanje podjetja.

## 7.2 Kazalniki donosnosti

Skupina kazalnikov donosnosti zajema kazalnik čiste donosnosti kapitala, kazalnik čiste donosnosti prihodkov in kazalnik celotne donosnosti.

*Kazalnik čiste donosnosti kapitala oziroma čiste dobičkonosnosti kapitala* kaže na razmerje med čistim dobičkom in kapitalom ter ima naslednjo obliko:

$$\text{Kazalnik čiste donosnosti kapitala} = \text{čisti dobiček/kapital}$$

V tabeli 4 je prikazan kazalnik čiste donosnosti kapitala obravnavanega podjetja.

**Tabela 4: Donosnost kapitala**

Gospodarska kategorija	Leto 2010	Leto 2009
Čisti dobiček	7.528 EUR	17.010 EUR
Kapital	1.020.650 EUR	1.060.693 EUR
Koeficient	0,01	0,02

Kazalnik čiste dobičkonosnosti kapitala pove, koliko denarnih enot je »ustvarila« ena denarna enota kapitala. Delničarji (prihodnji in sedanji) lahko vrednost izračunanega kazalnika primerjajo s podjetji s podobnim tveganjem, da ugotovijo, ali je oziroma bo njihova naložba uspešna (Igličar in Hočevar 2011, 277). Koeficient čiste donosnosti kapitala se je, v tem primeru v letu 2010, zmanjšal.

## 7.3 Kazalniki plačilne sposobnosti

Pri kazalnikih plačilne sposobnosti gre za primerjavo posameznih postavk sredstev in obveznosti do virov sredstev. V omenjeno skupino kazalnikov spadajo: kazalnik trajno in dolgoročno financiranje stalnih (dolgoročnih) sredstev, kazalnik kratkoročnega pokritja kratkoročnih obveznosti, kazalnik pospešenega pokritja kratkoročnih obveznosti in hitri koeficient.

*Kazalnik trajno in dolgoročno financiranje stalnih (dolgoročnih) sredstev* predstavlja razmerje med trajnimi in dolgoročnimi viri ter stalnimi (dolgoročnimi) sredstvi. Omenjen kazalnik ima naslednjo obliko:

$$\text{Kazalnik trajno in dolgoročno financiranje stalnih (dolgoročnih) sredstev} = (\text{kapital} + \text{dolgoročni dolgovi} + \text{dolgoročne rezervacije})/\text{stalna (dolgoročna) sredstva}$$

Tabela 5 prikazuje kazalnik trajno in dolgoročno financiranje stalnih (dolgoročnih) sredstev obravnavanega podjetja.

**Tabela 5: Trajno in dolgoročno financiranje stalnih sredstev**

Gospodarska kategorija	31. 12. 2010	31. 12. 2009
Kapital + dolgoročni dolgovi + dolgoročne rezervacije	1.865.139 EUR	1.872.834 EUR
Stalna sredstva	1.655.741 EUR	1.793.487 EUR
Koeficient	1,13	1,04

Da bi se izognilo težavam s plačilno sposobnostjo, naj bi podjetje vsa dolgoročna sredstva financiralo s kapitalom in dolgoročnimi viri. Zato bi praviloma morala biti vrednost tega kazalnika večja od 1. Ker se tudi v okviru kratkoročnih sredstev pojavlja neki normalen, stalen obseg sredstev (predvsem zalog), naj bi se tudi ta »trajna« kratkoročna sredstva financirala z dolgoročnimi viri (Igličar in Hočevar 2011, 270). Obravnavan kazalnik je v letu 2010 večji kot v letu 2009.

*Kazalnik kratkoročnega pokritja kratkoročnih obveznosti* imenujemo tudi *kratkoročni koeficient*. Omenjen koeficient prikazuje razmerje med gibljivimi (kratkoročnimi) sredstvi in kratkoročnimi obveznostmi. Oblika obravnavanega kazalnika je:

$$\text{Kratkoročni koeficient} = \text{gibljiva (kratkoročna) sredstva} / \text{kratkoročne obveznosti}$$

V tabeli 6 je prikazan kazalnik kratkoročnega pokritja kratkoročnih obveznosti obravnavanega podjetja.

**Tabela 6: Kratkoročno pokritje kratkoročnih obveznosti**

Gospodarska kategorija	31. 12. 2010	31. 12. 2009
Gibljiva sredstva	1.210.933 EUR	1.083.307 EUR
Kratkoročne obveznosti	1.004.752 EUR	1.003.959 EUR
Koeficient	1,21	1,08

Dolgo je veljalo priporočilo, da mora biti vrednost kratkoročnega koeficienta najmanj 2, vendar danes mnoga podjetja uspešno poslujejo tudi ob nižjih vrednostih, kar je tudi odsev boljšega upravljanja zalog in poslovnih terjatev. Vrednost kratkoročnega koeficienta je seveda odvisna tudi od panoge, v katero podjetje spada (Igličar in Hočevar 2011, 269). Kazalnik kratkoročnega pokritja kratkoročnih obveznosti se je v letu 2010 povečal, zato lahko sklepamo, da se je plačilna sposobnost podjetja povečala.

*Kazalnik pospešenega pokritja kratkoročnih obveznosti z drugimi besedami imenujemo pospešeni koeficient in ima naslednjo obliko:*

$$\text{Kazalnik pospešenega pokritja kratkoročnih obveznosti} = (\text{denarna sredstva} + \text{kratkoročne finančne naložbe} + \text{kratkoročne terjatve}) / \text{kratkoročni dolgovi}$$

Kazalnik pospešenega pokritja kratkoročnih obveznosti oziroma pospešeni koeficient obravnavanega podjetja prikazuje tabela 7.

**Tabela 7: Pospešeno pokritje kratkoročnih obveznosti**

Gospodarska kategorija	31. 12. 2010	31. 12. 2009
Denarna sredstva + kratkoročne finančne naložbe + kratkoročne terjatve	981.889 EUR	786.515 EUR
Kratkoročni dolgovi	1.004.752 EUR	1.003.959 EUR
Koeficient	0,98	0,78

Pospešeni koeficient prav tako kot kratkoročni koeficient prikazuje razmerje med kratkoročnimi sredstvi in kratkoročnimi dolgovi, le da so iz kratkoročnih sredstev izločene zaloge in aktivne časovne razmejitve. V primerjavi s kratkoročnim koeficientom je pospešeni koeficient boljše merilo plačilne sposobnosti, saj v števcu vsebuje kategorije, ki so bodisi denarna sredstva bodisi kratkoročna sredstva »blizu« denarja. Vrednost pospešenega koeficienta se spreminja po posameznih panogah, v večini analiz pa se ugoden pospešeni koeficient razume tisti, ki je večji od 1 (Zaman, Hočevar in Igličar 2007, 295). Vrednost pospešenega kazalnika je v tem primeru še vedno manjši od 1.

*Hitri koeficient* kaže na razmerje med denarnimi sredstvi, kratkoročnimi finančnimi naložbami in kratkoročnimi dolgovi ter prikazuje plačilno sposobnost podjetja na zelo kratek rok. Omenjen koeficient ima naslednjo obliko:

$$\text{Hitri koeficient} = (\text{denarna sredstva} + \text{kratkoročne finančne naložbe}) / \text{kratkoročni dolgovi}$$

Tabela 8 prikazuje hitri koeficient obravnavanega podjetja.

**Tabela 8: Hitri koeficient**

Gospodarska kategorija	31. 12. 2010	31. 12. 2009
Denarna sredstva + kratkoročne finančne naložbe	44.179 EUR	19.767 EUR
Kratkoročni dolgovi	1.004.752 EUR	1.003.959 EUR
Koeficient	0,04	0,02

Hitri koeficient je še bolj konservativni kazalnik plačilne sposobnosti, saj so vanj vključena najbolj likvidna sredstva. Vrednost kazalnika je običajno manjša od 1, saj kratkoročne obveznosti zapadejo v plačilo v času do enega leta, zato ni smiselno, da ima podjetje med kratkoročnimi sredstvi toliko najlikvidnejših sredstev (Igličar in Hočevar 2011, 269). Obravnavan koeficient je tako v letu 2009 kot 2010 manjši od 1.

#### 7.4 Kazalniki stanja investiranja

Kazalniki stanja investiranja so usmerjeni v strukture sredstev v poslovnem sistemu. V omenjeno skupino kazalnikov uvrščamo delež stalnih sredstev, delež gibljivih sredstev in kazalnik tehnične opremljenosti dela s sredstvi.

Kazalnik *delež stalnih (dolgoročnih) sredstev* prikazuje kolikšen odstotek imajo stalna (dolgoročna) sredstva med vsemi sredstvi podjetja. Obravnavan kazalnik ima naslednjo obliko:

$$\text{Delež stalnih (dolgoročnih) sredstev} = \text{osnovna sredstva/sredstva}$$

Kazalnik delež stalnih (dolgoročnih) sredstev obravnavanega podjetja prikazuje tabela 9.

**Tabela 9: Delež stalnih sredstev**

Gospodarska kategorija	31. 12. 2010	31. 12. 2009
Osnovna sredstva	1.655.741 EUR	1.793.487 EUR
Sredstva	2.869.891 EUR	2.877.484 EUR
Delež	57,7	62,3

Vrednost kazalnika je v veliki meri odvisna od panoge, v kateri se podjetje nahaja. V tehnološko intenzivnih panogah je vrednost tega kazalnika večja kot pri delovno intenzivnih panogah (Zaman, Hočevar in Igličar 2007, 289). V letu 2010 se je pri obravnavanem podjetju odstotek stalnih sredstev med vsemi sredstvi zmanjšal.

Kazalnik *delež gibljivih (kratkoročnih) sredstev* prikazuje odstotek gibljivih (kratkoročnih) sredstev v vseh sredstvih podjetja. Oblika obravnavanega kazalnika je:

$$\text{Delež gibljivih (kratkoročnih) sredstev} = \text{gibljiva sredstva/sredstva}$$

V tabeli 10 je prikazan kazalnik delež gibljivih (kratkoročnih) sredstev obravnavanega podjetja.

**Tabela 10: Delež gibljivih sredstev**

Gospodarska kategorija	31. 12. 2010	31. 12. 2009
Gibljiva sredstva	1.210.933 EUR	1.083.307 EUR
Sredstva	2.869.891 EUR	2.877.484 EUR
Delež	42,2	37,7

Na vrednost kazalnika »delež kratkoročnih sredstev« prav tako vplivajo lastnosti panoge, v kateri se podjetje nahaja. Povečana vrednost kazalnika lahko pomeni izboljšanje poslovanja, to je takrat, ko so se kratkoročna sredstva povečala predvsem zaradi povečane poslovne dejavnosti. Na drugi strani pa povečanje kazalnika lahko pomeni tudi nevarnost za podjetje, in sicer takrat, ko se je delež kratkoročnih sredstev povečal, ne da bi se povečal obseg poslovanja (Zaman, Hočevnar in Igljčar 2007, 290). Omenjen delež se je v letu 2010 povečal.

*Kazalnik tehnične opremljenosti dela s sredstvi* kaže razmerje med sredstvi in številom zaposlenih ter ima naslednjo obliko:

*Kazalnik tehnične opremljenosti dela s sredstvi = sredstva/število zaposlenih*

Tabela 11 prikazuje kazalnik tehnične opremljenosti dela s sredstvi obravnavanega podjetja.

**Tabela 11: Tehnična opremljenost dela s sredstvi**

Gospodarska kategorija	Leto 2010	Leto 2009
Sredstva	2.869.891 EUR	2.877.484 EUR
Število zaposlenih	4,00	3,00
Koeficient	717.472,75	959.161,33

S koeficientom tehnične opremljenosti dela s sredstvi razberemo, s kolikšno vrednostjo razpolaga posamezen zaposleni v podjetju. Vrednosti za leti 2009 in 2010 se razlikujeta za 241.688,58.

## 7.5 Kazalniki stanja financiranja

Kazalniki stanja financiranja so usmerjeni v analizo financiranja poslovnega sistema. Omenjena skupina kazalnikov zajema kazalnik finančne neodvisnosti, kazalnik dolgov v financiranju, kazalnik časovnih razmejitev v financiranju in kazalnik finančnega vzvoda.

*Kazalnik delež kapitala v financiranju* imenujemo tudi *kazalnik finančne neodvisnosti*. Le-ta ima naslednjo obliko:

*Kazalnik finančne neodvisnosti = kapital/obveznosti do virov sredstev*



Kazalnik delež kapitala v financiranju oziroma kazalnik finančne neodvisnosti obravnavanega podjetja prikazuje tabela 12.

**Tabela 12: Finančna neodvisnost**

Gospodarska kategorija	31. 12. 2010	31. 12. 2009
Kapital	1.020.650 EUR	1.060.693 EUR
Obveznosti do virov sredstev	2.869.891 EUR	2.877.484 EUR
Delež	35,56	36,86

Delež kapitala v financiranju kaže delež oziroma odstotek kapitala med celotnimi obveznostmi do virov sredstev. Čim večja je vrednost kazalnika, tem večji je delež kapitala oziroma trajnih virov med celotnimi viri sredstev.

Velikost tega kazalnika pove, kolikšna je finančna odvisnost podjetja od zunanjih virov financiranja, in ta podatek je zanimiv tako za posojilodajalce kot tudi za lastnike kapitala. Za posojilodajalce (predvsem za banke) je pomembno, da je vrednost tega kazalnika čim večja, saj jim pove, kolikšna je trenutna zadolžitev podjetja.

Lastnikom kapitala pa previsok delež kapitala v financiranju pogosto ne ustreza, saj so zainteresirani za to, da se podjetje financira tudi s posojili. Obresti sicer zmanjšujejo dobiček podjetja, obenem pa zmanjšujejo tudi davčno osnovo in s tem tudi davek iz dobička (Zaman, Hočevar in Igličar 2007, 285-286). Koeficient obravnavanega podjetja se je iz leta 2009 v leto 2010 zmanjšal.

Kazalnik *delež dolgov v financiranju* prikazuje, kolikšen del sredstev poslovnega sistema je financiran z dolгови in ima naslednjo obliko:

$$\text{Kazalnik delež dolgov v financiranju} = \text{dolгови} / \text{obveznosti do virov sredstev}$$

V tabeli 13 je prikazan kazalnik delež dolgov v financiranju obravnavanega podjetja.

**Tabela 13: Delež dolgov v financiranju**

Gospodarska kategorija	Leto 2010	Leto 2009
Dolгови	1.796.835 EUR	1.760.413 EUR
Obveznosti do virov sredstev	2.869.891 EUR	2.877.484 EUR
Delež	62,61	61,18

Razlaga tega kazalnika je podobna kot pri prejšnjem kazalniku. Posojilodajalci so zainteresirani za čim manjšo vrednost tega kazalnika, v interesu delničarjev pa je, da je delež dolgov najugodnejši glede na trenutne tržne obrestne mere in davčno zakonodajo, saj pripomore k doseganju čim večjega dobička na enoto kapitala (Zaman, Hočevar in Igličar 2007, 286-287). Iz tabele je razvidno, da se je odstotek dolgov v financiranju v letu 2010 v

primerjavi z letom 2009 povečal. Pomeni, da je 1,43 % manj sredstev financiranih iz lastnih virov.

*Kazalnik časovnih razmejitev v financiranju* predstavlja razmerje med dolgoročnimi rezervacijami, pasivnimi časovnimi razmejitvami ter obveznostmi do virov sredstev. Omenjen kazalnik ima naslednjo obliko:

*Kazalnik časovnih razmejitev v financiranju = dolgoročne rezervacije + PČR/obveznosti do virov sredstev*

Tabela 14 prikazuje kazalnik časovnih razmejitev v financiranju obravnavanega podjetja.

**Tabela 14: Časovne razmejitve v financiranju**

Gospodarska kategorija	Leto 2010	Leto 2009
Dolgoročne rezervacije + PČR	52.406 EUR	56.378 EUR
Obveznosti do virov sredstev	2.869.891 EUR	2.877.484 EUR
Delež	1,83	1,96

Omenjen kazalnik je pomemben za podjetja, ki imajo konkreten delež časovnih razmejitev, kar pa ni značilno za obravnavano podjetje. Izračunan kazalnik je nizek.

Razmerje med dolgovi in kapitalom predstavlja *kazalnik finančnega vzvoda* ter ima naslednjo obliko:

*Kazalnik finančnega vzvoda = dolgovi/kapital*

Kazalnik finančnega vzvoda obravnavanega podjetja prikazuje tabela 15.

**Tabela 15: Finančni vzvod**

Gospodarska kategorija	Leto 2010	Leto 2009
Dolgovi	1.796.835 EUR	1.760.413 EUR
Kapital	1.020.650 EUR	1.060.693 EUR
Koeficient	1,76	1,66

Kazalnik finančnega vzvoda le na drugačen način prikazuje strukturo financiranja. Večja je vrednost kazalnika finančnega vzvoda, večji je delež dolgov med viri financiranja, večje je finančno tveganje. Če je vrednost kazalnika 1, pomeni, da ima podjetje toliko kapitala kot dolgov (Igličar in Hočevar 2011, 262). V obravnavanem podjetju se je vrednost kazalnika iz leta 2009 v leto 2010 povečala.

## 8 ZAKLJUČEK

Letno poročilo je pisni dokument, katerega poglavitni namen je obveščanje lastnikov o uspešnosti poslovanja podjetja. Z njim podjetje enkrat na leto predstavi preteklo poslovanje. Ker se družbe v skladu z ZGD-1 različno razvrščajo, je posledično tudi vsebina letnega poročila odvisna od velikosti družbe. Letno poročilo vsebinsko sestavljata poslovno poročilo, katero je bolj opisne oblike ter računovodsko poročilo, ki je sestavljeno iz letnih temeljnih računovodskih izkazov in njihovih pojasnil. Letna poročila manjših družb so sestavljena vsaj iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida.

Po sestavi in vsebini je letno poročilo določeno z Zakonom o gospodarskih družbah in Slovenskimi računovodskimi standardi. Letno poročilo je javna publikacija in je običajno tudi precej draga. Zato mora biti letno poročilo sestavljeno pojmljivo in pregledno, prav tako pa mora imeti resničen in pošten prikaz premoženja ter obveznosti podjetja, njegovega finančnega položaja ter poslovni izid.

Iz računovodskih poročil za leti 2009 in 2010 s temeljnimi računovodskimi izkazi je razvidno sorazmerno solidno poslovanje podjetja SLOLES, d.o.o.

Podatki, ki so razvidni iz bilance stanja, kažejo za leto 2010 v primerjavi z letom 2009 zmanjšanje sredstev za 1 %. Od posameznih postavk na aktivni strani bilance stanja sta se v letu 2010 najbolj povečala denarna sredstva (za 124 %) in kratkoročne aktivne časovne razmejitve (za 366 %). Na pasivni strani bilance stanja so se v letu 2010 za 1 % povečale kratkoročne obveznosti, dolgoročne obveznosti pa so se povečale za 5 %. Kapital pa se je v primerjavi s preteklim letom zmanjšal. Padec kapitala je 4-odstotni.

Analiza izkaza poslovnega izida nam pokaže, da so se čisti prihodki od prodaje povečali za 15 %, čisti dobiček pa je znašal 6.886 EUR, kar je za 59 % manj kot prejšnje leto. Največja porast pa je vidna v postavki drugi odhodki.

Pri analizi poslovanja za leto 2009 in leto 2010 so zajete nekatere osnovne vrste kazalnikov. Tako kazalnik gospodarnosti kaže na učinkovito poslovanje podjetja, saj je v teh letih večji od 1, kar je glavni pokazatelj pozitivnega rezultata. Kazalnik donosnosti se je v letu 2010 zmanjšal. Kazalniki plačilne sposobnosti so se v letu 2010, v primerjavi s prejšnjim letom nekoliko izboljšali. Kazalnik trajnega in dolgoročnega financiranja stalnih sredstev je v letu 2010 ugoden, saj je koeficient večji od 1 in dolgoročno financira tudi del kratkoročnih sredstev. Prav tako se je povečal tudi koeficient kazalnika kratkoročnega pokritja kratkoročnih obveznosti. Kazalniki stanja investiranja kažejo, da se je v letu 2010 delež osnovnih sredstev med sredstvi zmanjšal za 4,6 %, medtem ko se je za 4,5 % delež gibljivih sredstev povečal. Kazalniki stanja financiranja kažejo na ugodno razmerje med kapitalom in viri, kljub zmanjšanju deleža kapitala v financiranju, ki v letu 2010 predstavlja 35, 56 %.

## LITERATURA

- Bergant, Živko. 2011. *Osnove analize poslovanja*. Ljubljana: Inštitut za poslovodno računovodstvo.
- Čadež, Simon in Marko Hočevar. 2008. *Stroškovno računovodstvo*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Črčinovič-Krofič, Vlasta in Andreja Volk. 2006. *Finančno računovodstvo*. Maribor: Višja strokovna šola Academia.
- Fekonja, Barbara, Katja Blatnik in Urška Premk. 2009. *Slovenski računovodski standardi, pojasnjeni z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja*. Ljubljana: Primath.
- Hočevar, Marko, Maja Zaman in Jorg Kristijan Petrovič. 2008. *Osnove računovodstva gospodarskega in javnega sektorja*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
- Hočevar, Marko, Sandi Igličar in Maja Zaman. 2004. *Osnove računovodstva*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Hojski Ilijevec, Albina. 2006. *Finančno računovodstvo: višješolski učbenik*. Maribor: Doba Epis.
- Igličar, Aleksander in Marko Hočevar. 1997. *Računovodstvo za managerje*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Igličar, Aleksander in Marko Hočevar. 2011. *Računovodstvo za managerje*. Ljubljana: GV Založba.
- Jezernik, Lidija. 2006. *Osnove računovodstva*. Maribor: Višja strokovna šola Academia.
- Jezernik, Lidija. 2007. *Stroškovno računovodstvo*. Maribor: Višja strokovna šola Academia.
- Kokotec-Novak, Majda, Bojana Korošec in Dane Melavc. 2002. *Osnove računovodstva z bilanciranjem*. Kranj: Moderna organizacija.
- Lah, Marjeta. 2006. *Osnove računovodstva: višješolski učbenik*. Maribor: Doba Epis.
- Mayr, Branko. 2007. *Uvod v računovodstvo*. Ljubljana: Abeceda storitve.
- Melavc, Dane in Aleš Novak. 2007. *Controlling*. Kranj: Moderna organizacija.
- Melavc, Dane in Franko Milost. 2003. *Računovodstvo*. Koper: Fakulteta za management.

- Milost, Franko. 1997. *Računovodstvo in poslovne finance*. Portorož: Visoka šola za hotelirstvo in turizem.
- Milost, Franko. 2002. *Računovodstvo*. Portorož: Turistica, Visoka šola za turizem.
- Milost, Franko. 2008. *Računovodstvo: zapiski predavanj*. Koper: Fakulteta za management.
- Milost, Franko. 2009. *Osnove računovodstva*. Koper: Fakulteta za management.
- Robnik, Lidija. 2008. *Računovodstvo: visokošolski učbenik*. Maribor: Doba Epis.
- Slovenski inštitut za revizijo. 2006. *Slovenski računovodski standardi 2006*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
- Slovenski inštitut za revizijo. 2011. *Slovenski računovodski standardi 2006*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
- Šubelj, Biserka. 2010. *Osnove računovodstva*. Bevke: Smar-team.
- Turk, Ivan, Slavka Kavčič, Majda Kokotec-Novak, Stanko Koželj in Marjan Odar. 2004. *Finančno računovodstvo: splošni del*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
- Turk, Ivan, Slavka Kavčič, Stane Koželj in Majda Kokotec-Novak. 1996. *Finančno računovodstvo*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Zaman, Maja, Marko Hočevar in Aleksander Igličar. 2007. *Temelji računovodstva*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

## VIRI

- SLOLES, d.o.o. 2011a. *Letno poročilo podjetja SLOLES, D.O.O. za leto 2010.*  
[Http://www.ajpes.si/JOLP/prikaz.asp?id\\_prikaza=1&keyword](http://www.ajpes.si/JOLP/prikaz.asp?id_prikaza=1&keyword) (5. 11. 2011).
- SLOLES, d.o.o. 2011b. *Letno poročilo podjetja SLOLES, D.O.O. za leto 2010.*  
[Http://www.ajpes.si/JOLP/prikaz.asp?id\\_prikaza=2&keyword](http://www.ajpes.si/JOLP/prikaz.asp?id_prikaza=2&keyword) (5. 11. 2011).
- Zakon o gospodarskih družbah-1. *Uradni list RS*, št. 42/2006.